

SZAKDOLGOZAT

Takách-Beke Anna

2024

Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Kinológus Szak

A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL

SZOLGÁLATI KUTYÁINAK

MÚLTJA, JELENJE, JÖVŐJE A SZAGOK VILÁGÁBAN

Belső konzulens:	Ujhelyi Tamás	
	egyetemi tanár	
Belső konzulens	Állattenyésztési	Tudományok
intézete/tanszéke	Intézet	
Készítette:	Takách-Beke Anna	
	Q5DRDO	
	Levelező tagozat	

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés és célkitűzés	4
2.	Szakirodalmi áttekintés	5
2.1.	Nemzeti Adó- és Vámhivatal szolgálati kutyaának alkalmazása a kezdetektől.....	6
2.2.	Jogszabályi hátterek és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal kutyastratégiája	22
2.3.	A keresőkutyák kiválasztása a Nemzeti Adó-és Vámhivatalnál	25
2.4.	Kereső munka felépítése, a kiképzés módszertana	29
2.5.	Tanított szaganyagok szinten tartásának módjai, módszerei, szabályai, dokumentációja	36
2.6.	Komplex és egymásra épülő szaganyagok tanításának különbsége.....	38
2.7.	A kutyaavezető, a kutyakiképző szerepe a képzés során, illetve a kutató és kereső munkában	40
2.8.	A szolgálati kutya alkalmazását befolyásoló tényezők az eltérő szolgálati helyeken	42
3.	Vizsgálat és módszere	46
4.	Eredmények és értékelésük	48
5.	Következtetés és javaslat.....	50
6.	Összefoglaló.....	53
7.	Köszönetnyilvánítás	54
8.	Irodalomjegyzék.....	55
9.	Nyilatkozatok	57

1. Bevezetés és célkitűzés

„A kutyakiképzés nem receptgyűjtemény, hanem gondolkodásmód!”

Dr. Kovács Zsolt

„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn!”

Gróf Széchenyi István

Szakdolgozatom célját a fenti idézetek foglalják össze, amelyek gondolkodásom és gyakorlati tevékenységem - mint a keresőkutya kiképzés - minden mozzanatát meghatározzák. Véleményem szerint nincsen minden kutyára alkalmazható általános tanítási séma, mert nincs két egyforma jellemű eb. Aki ebben nem tud rugalmas lenni, nem fog sikereket és örömet lelteni a kutyakiképzésben hosszútávon.

Noha a legnagyobb Magyar Államférfi idézete a magyar nemzetre vonatkozik, én a hovatartozás vonatkozásában mégis magaménak érzem, amikor a ” Nemzeti Adó- és Vámhivatal szolgálati kutyás társadalmáról” beszélek. Vallom, hogy hiba nem tudni honnan indultak gyökereink és azt, hogy milyen rögzített út vezetett a mai állapotokhoz, és gondolkodni azon, mit hozhat a jövő.

Fentiek okán célom, hogy a NAV Kutyavezető-képző Központ története pontosításra kerüljön, felelevenítve a régmúltat, majd bemutatva a jelent, és idővel a jelennel a múltat bővíteni.

A szolgálati kutya alkalmazásának hatékonyságáról a vélemények megoszlanak a testületen belül. Vizsgálatom célja ezért, hogy a mért adatokkal bebizonyítsam a kereső kutya létjogosultságát a szervezetben.

További célom, hogy ismertessem a Nemzeti Adó- és Vámhivatal jelenlegi keresőkutya kiképzési metodikáját, annak hiányosságaira rámutassak, továbbá, hogy olyan irányú javaslatokat tegyek a jövő kutyavezetői és NAV felsőbb vezetői számára, amelynek eredménye az értékes kutyavezetői tevékenység elismerése és megbecsülése.

Jelenleg nincs pontosabb és érzékenyebb „szimatoló műszer”, mint a kutya orra! Ezzel a lehetőséggel nem élni, hiba volna.

2. Szakirodalmi áttekintés

Szakedolgozatom témájához – mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal szolgálati kutyáinak kiképzése – jelenkori, konkrét erre vonatkozó szakirodalom nehezen lelhető fel, így sok esetben a kutyakiképző, kutyavezető kollegák, és a saját magam által tapasztaltakra, illetve belső szabályzókra hagyatkoztam, azonban az 1970-es, 1980-as és 1990-es években írt szolgálati kutyakiképzéssel foglalkozó kinológiai szakirodalmak jelentős támpontot adtak a szemléletmódon kialakulásához.

A régmúlt felkutatását a személyes elbeszélgetéseken kívül az 1970-es évektől kezdődően 1999-ig, a kor Határőr, Magyar Rendőr, Magyar Nemzet, Ország Világ, Világgazdaság, Békés Megyei Hírlap, Kisalföld, Kurir, Új Magyarország, Veszprémi Napló, Belügyi Szemlék, Esti Hírlap, Népszabadság, Szabad Föld újságcikkei alapján kutattam fel.

A Kutyavezető-képző Központ megalakulására és az azt követő események megismerésére személyes elbeszélgetések útján került sor. Pontos szakirodalmi áttekintése a Pénzügyőr újság számainak további kutatómunkát igényel, amelyre a szakedolgozat elkészítése alatt nem volt lehetőségem, azonban a jövőben a Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeummal együttműködésben meg fog valósulni.

A jelenkorra vonatkozó javaslataimat az interneten közzétett, nyilvános, modern kori - leginkább szolgálati kutyákkal/kereső kutyákkal végzett - tudományos külföldi kutatásokra, és saját magam által végzett vizsgálatra alapoztam.

2.1. Nemzeti Adó- és Vámhivatal szolgálati kutyáinak alkalmazása a kezdetektől

A kezdetek megértéséhez szükség van egy minimális szervezeti, funkcionális, gazdasági, illetve társadalmi kitekintésre. A mai Nemzeti Adó- és Vámhivatal (szakdolgozat további részében: NAV) jogelődje az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal (szakdolgozatomban e jogelőd történetét nem részletezem) illetve az 1867-ben alapított (többszöri változáson keresztül ment) Magyar Királyi Pénzügyőrség (szakdolgozat további részében: MKP), „modern kori”, legtöbb ember által ismertebb nevén a Vám és Pénzügyőrség. Az MKP alapításkori feladata gazdasági rendvédelmi feladatokban jelentkezett, míg a kormány felügyelete alatt álló vámhivatalok látták el a vámigazgatási teendőket. 1872-ben az adó-és vámhivatalokat funkcionálisan - a jobb áttekinthetőség érdekében - szétválasztották (milyen érdekes, hogy 2011-ben pedig takarékoság jegyében újra összevonták). Teltek múltak az évek, megérkezett a szervezet a világháborúk idejében. Mint oly sok mindent, az I. világháború a határokat is megváltoztatta, így a szervezetnek idomulni kellett a kor kihívásaihoz. A két világháború között a pénzügyőrség továbbra is főként az adók és jövedékek beszedését végezte, majd megalakult a Magyar Királyi Vámőrség. A maximalizált haderői létszám végett, a honvédeket átképezték vámőrökké, akiknek fő feladatuk a határőrizet, a vámhatáron a vám és jövedéki cselekmények lebonyolítása, csempészek lefűlése és a kihágások tettenérése volt. Előbbi két testületből 1964-ben megalakult a Pénzügy- és Vámőrség, majd a Vám- és Pénzügyőrség.¹

Az 1970-es évek tájékán a turistaforgalom fellendülésével számos „nyugati” árucikk érkezett hazánkba is, amelyek egyre több és több feladatot adtak a pénzügyőröknek. Ezzel együtt azonban számolni kellett a kábítószer kezdeti megjelenésével is, amely addig az országok zárt falai mögé nem tudott behatolni. Az új felvevő piac miatt új útvonalak alakultak ki. A kábítószer kereskedelem elleni harc miatt fel kellett fejleszteni a Vám-és Pénzügyőrséget. Megnövekedett az igény a képzett kábítószer felderítőkre, de még nem volt egyértelmű mely irányokba kellene elmozdulni. A vám helyzete speciális volt már akkor is, mert minden más állami szerv helyzetével szemben, a vám elsőként találkozott minden külföldről érkező új árucikkal a feladatköréből adódóan, valamint elkerülhetetlen volt a kapcsolattartás, kapcsolatfelvétel más országok képviselőivel, állampolgáraival. Ebből adódóan megbeszélések kezdődtek az egyre nagyobb méreteket öltő kábítószer kereskedelem, kábítószer csempészet megakadályozására, megfékezésére. És egyszer csak -más országok mintájára - fontos kérdéssé vált a kábítószer kereső kutyák alkalmazásának a bevezetése.

¹ [http \(1\), \(Arnold, 2002\)](#)

Brüsszelben a vám-nyomozószerveknek konferenciáján elhangzott, hogy Ausztriába és az Német Szövetségi Köztársaságba Magyarországon keresztül csempézik be a kábítószereseket, ezért ezt követően a tranzit utasokra közúton, vasúton és a légi forgalomban is sokkal nagyobb figyelmet fordított a magyar vámigazgatás.

A Vám- és Pénzügyőrség első kábítószer felderítése 1970. szeptember 15-én volt Ferihegyen, ahol 3,80 kg hasist találtak egy jordán állampolgárnál. A kábítószer-kereső kutyák alkalmazása a kábítószer-csempészás elleni harcban számos előrehaladott országban már ismert volt.

Magyarországon a vámhatóság is gyorsan felismerte az alkalmazásukban rejlő lehetőséget, így az akkori Német Demokratikus Köztársaságba (szakdolgozat további részében: NDK), Berlinbe utazhatott két pénzügyőr annak érdekében, hogy részt vegyenek kábítószer-kereső kutyavezetői tanfolyamon. A magyar vámigazgatás első kábítószer-kereső kutyáinak alkalmazása az akkori NDK Vámigazgatósága által kiképzett 2 darab simaszőrű foxterrier kutyákkal kezdődött meg 1972-ben.² A kutyavezetők Jánvári Csaba főtörzsőrmester és Bedő István főtörzsőrmester., a kutyák neve pedig Axel (született: NDK, 1971. január, vörös rajzolatú kan) és Terepere Bütyök (született: Budapest, 1971. június, apja: Bári Kaján, anyja: Bári Ugri, fekete rajzolatú szuka) volt.³ Később, az 1970-es évek végén Kiss Géza őrmester lett Bütyök vezetője. Érdekesség képen jegyzem meg, hogy eredetileg Bütyök testvére ment volna a képzésre, de” kibukott”, így esett a választás az NDK-ás Axelre. Bütyök és Axel közös, első szolgálati kölyke 1976 márciusában született és Ali (Jumurdzsák) nevet kapta, második kölyke pedig Bonzó aki ez év novemberében jött világra. Vezetőjük Bedő István, akkor már hadnagyként szolgált.⁴

A kiképzett kutyák kisméretű foxterrierek voltak. Axel egy ideig magyarul nem is értett, vele sokáig németül kellett kommunikálni. A kutyák kiváló motiválhatóak voltak. A kiképzést követően a ferihegyi repülőtéren kezdték meg munkájukat, és számos mennyiségű kábítószer felderítés igazolta munkájuk eredményességét.⁵ A kutyák tréningezését és továbbképzését a kutyavezetők oldották meg saját elgondolásuk szerint, tankönyv és szakirodalom akkor még nem állt rendelkezésükre ezért mondhatjuk, hogy tanulva tanítottak, illetve tanítva tanultak. Mivel nem volt igazán irányításukra, felügyeletükre rendelt szerv, saját egyéni elképzelések születtek, nem igazodtak igazán semmilyen irányított képzési módszerhez. A kutyák továbbképzését és minősítését nem felügyelte semmilyen intézmény. Az ellenőrzésben szolgáló kábítószer kereső kutyák 2 féle szaganyagra voltak

² NAV Reptéri Jubileumi kiadvány (2022)

³ Ország-Világ (1977), Határőr Magazin (1972)

⁴ Esti Hírlap (1977)

⁵ Szabad Föld (1979)

kiképezve. Felismerték az indiai kender, más néven cannabis növényi származékjaiból készült narkotikumokat, el tudták választani más hozzá hasonló illatú anyagoktól, mint például a dohánytól. Másik anyag, amire a kiképzést kapták az ópium illatanyagának felismerése volt.

1977-ben nagy előrelépést jelentett, hogy belső használatra megjelent Dr. Kovács Zsolt rendőr szds. jegyzete a Vám és Pénzügyőrség Országos Parancsnokság (szakdolgozat további részében: VPOP) kiadásában. A tanulmány címe: A vámszolgálati kutyák kiképzése kábítószeres és robbanóanyagok felkutatására. Ebben a műben leírja a kutyák kiválasztásával, képzésével, élettanával kapcsolatos alapismereteket. Előrelépést abban jelentett az anyag, hogy ez volt az első írott dokumentum a kábítószer-kereső kutyákról a Vám-és Pénzügyőrség, valamint a magyar kutyakiképzés történetében.

A Belügyminisztérium és a VPOP által a hetvenes évek végén kidolgozott új kutyakiképzési módszerek alapján megfogalmazódott az igény, hogy egymás munkáját segítve egy célért kell harcolni. A Ferihegyi Repülőtéren munkába állított foxterrier kutyák már kezdtek kiöregedni. Teljesen új átfogó stratégiára volt szükség országos szinten, speciálisan képzett kutyavezetők és többféle kábítószer felismerésére szakszerűen képzett szolgálati kutyák alkalmazásáról. Gondot okozott, hogy milyen fajtájú kutya lenne a legideálisabb a vámszolgálat ellátásához. A kistestű kutyák alkalmasak voltak a Ferihegyi Repülőtéren, de nehéz volt velük dolgozni a kamionos határátkelőhelyeken. A nagytestű kutyák közül a német juhász fajta az, amely a legalkalmasabbnak tűnt erre a munkára. A kérdés az volt, hogy a megnövekedett elvárásoknak hogyan lehetne megfelelő módon eleget tenni. A Belügyminisztérium és a VPOP, valamint a nemzetközi tárgyalások során megállapításra kerültek a halaszthatatlan igények a jó felderítő munkára melyek egyre szükségesebbé tették a megszervezett, összefogáson alapuló szakszerű képzési módszerek beiktatását. Volt már útmutató, de igazán még nem volt eldöntve, hogy hol legyen az a kiképzőbázis, ahol gondoskodni lehet a megfelelő képzésről, a szakfeladat ellátásához szükséges igények kielégítéséről.

A rendőrség által régóta üzemeltetett Dunakeszi kiképzőbázison 1974-től folytak közös együttműködések, de még nem fogalmazódott meg, hogy vámosokat képezzenek kábítószer-kereső munkára. 1980-ban megszületett a megegyezés a kábítószer-kereső kutyák közös, a rendőrség által szervezett kiképzésére. A VPOP megállapodást és együttműködési szerződést kötött a Belügyminisztérium illetékes szerveivel speciális képzési tevékenység jogcímen bűnügyi kutyavezető- képző szaktanfolyam szervezésére és lebonyolítására, kábítószer-kereső kutyák és vezetőik képzésére és folyamatos továbbképzésére. A tárgyalások jelentős része az oktatási és a

speciális kutyakiképzési igények vonatkozásában a BM Oktatási és Közművelődési Csoportfőnökség közvetlen irányításával valósult meg, másrészt a tanintézet és a VPOP között létrejött együttműködési szerződésekben foglalt tervek és célkitűzések realizálása útján. Az együttműködés tevékeny részese és segítője volt Mészáros József ny. pénzügyőr ezredes a később megalakult Különleges Ügyek Osztályának vezetője.

A tárgyalások során a Belügyminisztérium tanintézeteinek rendszerében a speciális képzést végrehajtó oktatási intézményként a BM Oktatási és Közművelődési Csoportfőnökség közvetlen alárendeltségében álló Dunakeszi Kutyavezető- Képző Iskolát jelölte ki a közös megállapodás. Felkészülve az új oktatási szak indítására a BM Oktatási és Közművelődési Csoportfőnök által jóváhagyott intézkedési terv alapján bővítették az Iskola szakkönyvtárát és a külföldi kinológiai szakirodalom fordítását, valamint azok oktatásban történő felhasználását. Ezek alapján az iskola vezetése az oktató- nevelő munka alapidokumentumait (tanterv, tantárgyprogram, tanmenet) a megadott irányelvek szerint dolgozta ki. A külföldi tapasztalatokat és a lefordított szakirodalmat is felhasználva (melyben a szocialista országok között elsőként alkalmaztak amerikai módszereket) kidolgozták a speciális kutyavezető- képző, kábítószer-kereső szaktanfolyam oktatási dokumentumait majd módosították az iskola „Szervezeti és Működési Szabályzatát”, valamint elkészítették új „Nevelési Tervét”. Ezek eredményeként az iskolán oktatott kinológiai tananyag korszerűbb lett, megfelelt az akkori hazai és külföldi tudományos igényű gyakorlatnak és elvárásnak. Módosították az iskola állománytáblázatát és létrehozták a kinológiai kiképzésvezetői státuszokat. A kinológiai képzés terén tanári és kiképzői munkában bevezették a témafelelősi rendszert, így arányosabb lett az óraterhelés, differenciáltabb és magasabb szintű a képzés. A BM Tanulmányi Munka Szabályzatában az iskola alapvető feladataként határozták meg, hogy a tárcaközi egyezmény alapján a Vám- és Pénzügyőrség, mint társszerv fegyveres testület részére ellátja a szolgálati kutyák beszerzésével, állománymozgásával, és állományból történő kivonásával kapcsolatos szakfelügyeletet, valamint a szolgálati állatok igénybevitelével, alkalmazásával és tartásával, és a szolgálati kutyák képzésével kapcsolatos szakfelügyeletet, szakmai irányító tevékenységet és ellenőrzést. Szakmai irányító szervként biztosítja a VPOP kutyavezetőkkel, valamint a szolgálati állatokkal kapcsolatos szabályozási és felügyeleti feladatainak egységes végrehajtását, részt vesz a rövid és hosszú távú koncepciók kidolgozásában.

A különleges szakszolgálat igényei alapján tervezi, szervezi és végrehajtja a speciális feladatok ellátására létrehozott szerv hivatásos állománya részére szervezett kutyavezető munkakör betöltésére jogosító szaktanfolyamot, valamint a munkakör megtartásához szükséges tanfolyamokat és továbbképzéseket, illetve a szolgálati kutyák minősítését. Az oktatás célja olyan szakemberek

képzése volt, akik az iskolán szerzett szakmai felkészültségük birtokában képesek a közrenddel, közbiztonsággal, határőrizettel, felderítéssel kapcsolatos és egyéb szolgálati feladatok önálló ellátására, a gondozásukra bízott szolgálati kutyák folyamatos továbbképzésére, szolgálati alkalmasságuk fenntartására és fokozására, az alapvető állategészségügyi feladatok végrehajtására. A feltételek megállapítása után megkezdődött a közös munka Dunakeszin.

Az első kiképzett pénzügyőr kutyavezetőkről 1981-ből vannak adatok az archívumban. A képzésre kijelölt pénzügyőröket olyan szolgálati helyről válogatták, amelynek nagy volt a forgalomátersztő képessége. A válogatáson azt kellett még figyelembe venni, hogy lehetőleg az ország minden területéről legyen valaki, aki a képzésen részt vesz, hogy szükség esetén az igényeknek megfelelően átfogóan lehessen bármelyik államhatár ellenőrzését elvégezni. Azonban a létszám korlátozott volt. Ebből kifolyólag úgy kellett megszervezni a létszámot, hogy a kábítószer felderítésben akkor leginkább frekvenciált átkelőhelyekre mindenképpen kerüljön kiképzett kutyás járőr. A létszám erősen korlátozva 6 fő lett, 2 fő a Ferihegyi Vámhivatal, 2 fő a Hegyeshalmi Vámhivatal és 2 fő a Részkei Vámhivatal állományából lett beiskolázva.

A kiválasztott kutyavezetők személyi anyagának tanulmányozását követően a VPOP, valamint a BM illetékes szakemberei a tanfolyamra történő beiskolázás előtt személyes elbeszélgetést tartottak a pénzügyőrök szolgálati helyeire látogatva majd ezt követően Budapesten történő alkalmassági vizsgálaton vettek részt, ahol megállapították a feladatra való várható alkalmasságukat. A feltételek alapján többek között rendelkeznie kellett a leendő kutyavezetőnek a következő tulajdonságokkal: kiegyensúlyozottság, határozottság, kontaktusteremtő képesség, ritmusérzék, problémamegoldó képesség, hajlam a kutyával való munkára, hangszín-változtatási készség, taktikai érzék, önállóság, munkabírási, nagyfokú türelem és szigorú következetesség.

A képzési követelményekben előírt szakmai felkészültségre vonatkozóan előnyt jelentett, hasonló szakterületen szerzett szakismeret, például határőrségnél töltött sorkatonai szolgálat alatt kutyás tapasztalat. A leendő kutyavezetőnek fejlett hivatástudattal, a fegyveres erők és testületek tagjára jellemző tulajdonságokkal és készségekkel kellett rendelkeznie. A kiképzés a kutyavezető és kutya képzettségi szintje alapján teljesen az alapoktól indult, a kutyavezető és a kutya is előképzettség nélkül került beiskolázásra. A tanfolyam során a kutyavezetők a gyakorlatban megtanulták az összes oktató és alapozó fázist és a kiképzést, így a későbbiekben képesek voltak önállóan is kábítószer-kereső kutya kiképzésére.

A BM Dunakeszi Kutyavezető- Képző Iskoláján (szakdolgozat további részében: BM KVK) a VPOP részéről az oktatásban részt vett: Tánczos Imre pénzügyőr őrnagy, Bányai István pénzügyőr

százados, Balogh István, Kakuk Iván pénzügyőr főhadnagy és Pénzes László pénzügyőr zászlós, anyagellátó.

A hazai kiképzésre berendelt pénzügyőrök, a rendőrökkel, határőrökkel együtt a BM KVK-án kerültek elszállásolásra egy számukra kialakított körletben, de külön képzési rendszerben vettek részt. A képzésre beiskolázott kutyákat a rendőrség adta, majd miután beváltak, a VPOP megvásárolta őket saját kutyásainak. A bevonulástól 5 hónapig intenzív elméleti oktatáson és gyakorlati oktatás-kiképzésen, majd ezt követően utóképzésen, szakosító és minősítő továbbképzéseken vettek részt a hallgatók.

Elméleti oktatás keretében tanultak kinológiát, idegélettant, állategészségtant, kábítószer-ismeretet, társadalmi és aktuálpolitikai ismereteket, vámjogszabályokat, vámtarifát, szolgálati szabályzatot, kutatástaktikai ismereteket, kiképzésszervezés és módszertant. A gyakorlati oktatás a kutyakiképzést, a módszertant és a testnevelést foglalta magába.

Az iskolán folyó oktatást folyamatosan felügyelte a VPOP, támogatásaként minden anyagi és tárgyi eszközt biztosított a képzés magas színvonalú végrehajtásához. Ellenőrzéseik során megállapították, hogy az iskolán oktatott tananyag, valamint a képzés korszerű, megfelel a hazai és külföldi tudományos igényű gyakorlatnak és elvárásnak. A kiképzés legfontosabb jellemzőjeként állapították meg az akarati egység, a megfelelő tudásszint, a stabilitás és a jó közösségi szellem együttlétét. Az oktatások elsősorban az oktató bázison belül zajlottak majd az iskolán kívüli szituációs gyakorlatok kapcsán kezdtek el kijárni különböző helyszínekre. A képzés magas színvonalát emelte, hogy az akkor hazánkba látogató Amerikai Vámigazgatás delegációja (köztük gyakorlati kutyavezető) is bekapcsolódott a képzésbe számos hasznos elméleti és gyakorlati tapasztalattal kiegészítve a szaktanfolyamot. Az amerikai kollegák egyéb tanfolyamok alkalmával is megosztották tapasztalataikat a kábítószer kereső kutya képzése kapcsán.⁶

Az idő előre-haladtával csökkent az elméleti órák száma és növekedett a gyakorlati óráké. A tantárgyakból vizsgát kellett tenni annál a tanárnál, aki a tananyagot tanította. A fokozatosság elve alapján a kutyavezetőnek és szolgálati kutyájának is előmeneteli vizsgát kellett tennie minden új témakör bevezetése előtt. Az elméleti és gyakorlati jegyet összefoglaló osztályzatként vezették be a bizonyítványba.

A kutyákat a kiképzés folyamán a marihuana, hasis (alaptanfolyam) később a heroin és a kokain (utóképzés) kábítószer felkutatására is tanították. A kábítószer felsorolása egyben a tanítás

⁶ Magyar Rendőr (1984)

sorrendjét is jelenti. A kábítószer szag megismerésének folyamata során az értékelés minden foglalkozás után, valamint naponta és hetente átfogóan történt. Az oktatási napokat minden reggel az előzőekben tanult anyagokból összeállított tesztek kitöltésével kezdték.

Az iskolán kívüli szituációs gyakorlatok az alábbi helyeken folytak:

- határátkelőhelyen (busz, csomag, kamion, áru),
- repülőtéren (repülőgép, utas csarnok, csomag),
- vízi határátkelőhelyen (hajók, uszályok),
- parkolóban- VPOP gépjárműtelep (gépkocsi, áru, csomag, stb.),
- raktárakban (áru, csomag),
- épületekben, hivatalokban (termék, személyes használati eszközök, stb.),
- pályaudvaron (vasúti vagon, rakomány, stb.),
- terepen (szabad terek, természetes területek).

Az alapkiképzés öt hónapja alatt kellett elsajátítani azokat az ismereteket, amelyek alapul szolgálhattak a későbbi szolgálat ellátásához. A kiképzés végén értékelték a munkát és elosztották a sikeresen vizsgát tett kutyavezetőket és kutyákat szolgálati hely szerint.

A 6 főből, 5 fő tett sikeres vizsgát. Hegyeshalomról Nagy Károly pénzügyőr őrmester Betyár hívónevű németjuhász kan kutyával, Valiczko Pál pénzügyőr őrmester Vezér hívónevű németjuhász kannal, Ferihegyi Vámhivaltól Kreisz Attila pénzügyőr főtörzsőrmester Betty hívónevű Németjuhász szukával, Leipold László pénzügyőr őrmester Róka hívónevű németjuhász kannal, Rösztke Vámhivaltól Szabó Ferenc pénzügyőr őrmester Kondor hívónevű németjuhász kannal. Váry Ottó pénzügyőr őrmester abbahagyta a tanfolyamot és visszatért Rösztkére.

Mind az 5 fő visszakерült eredeti szolgálati helyére. Az VPOP irányítása alá, közvetlenül a VPOP Utas- és Ajándékforgalmi Vámosztályhoz tartoztak mivel ez az osztály látta el a határforgalom ellenőrzését, vezetője Barnai István pénzügyőr alezredes volt. Különösebb szabályozás nélkül a VPOP szakirányításával a BM KVK szakfelügyelete mellett a vámhivatal állományába rendelve folyt a munka az illetékességi területeken, stratégiailag elosztva a három szolgálati hely között. A hegyeshalmi kutyavezetők illetékességi területei: Komáromtól-Rédics vámhivatalokig terjedt, de különleges vezénylés szerint bármikor, bárhova bevethették őket.

A különleges szolgálati viszonyhoz a megfelelő anyagi feltételeket meg kellett teremteni. A kábítószer kereső kutyáknak a vámhivataloknál kellett az előírásoknak megfelelő kennelt építeni, ott kellett tartani őket. A kutyák minden napos gondozása és a szolgálati helyen történő szinten-tartó

képzése a kutyavezetők feladata volt. A szinten tartó képzés a részükre az iskola által ellátott egységnyi kábítószer készlettel történt. A kiképzésre átvett kábítószereket pánccsaszekrényben tárolták és a kutyavezetőn kívül más nem férhetett hozzá. A kábítószer csomagoló anyagát rendszeresen (szennyeződés esetén haladéktalanul) cserélni kellett. A kábítószereket olyan módon kellett csomagolni, hogy az a kutyavezető és a kutya egészségét ne veszélyeztesse. A kiadott kábítószer személyi kartonon tartották nyilván melyet az iskola kábítószer felelőse szükség szerint, de legalább hathavonta ellenőrzött. A kutyavezető a kábítószer használatáról folyamatosan naplót vezetett.

Mivel csak 3 határátkelőn teljesítettek szolgálatot kábítószer-kereső kutyával, ezért szisztematikusan fel volt osztva az ellenőrizendő határszakasz. Belterületi ellenőrzésről akkor még nem beszélhettünk. A hegyeshalmi járőrök Komáromtól Drávaszabolcsig teljesítettek szolgálatot, külön elrendelés alapján, hiszen szolgálati helyük Hegyeshalom volt. Ezek az elrendelések leginkább szóban történtek, nem volt szükség papírokat gyártani. A többi keleti határt a röszei kutyás, valamint ha kellett, akármelyik vámos kutyavezető ellenőrizhette.

A hegyeshalmiak szokványos napokon váltószolgálatba jártak, de kizárólagos feladatuk akkor is a kábítószer felderítés volt, csak kutyával. Mivel ketten voltak ezért úgy oldották meg, hogy szolgálatukat egymással ellentétes napokra osztották, hogy mindig legyen valaki elérhető közelben. Ennek az volt a hátránya viszont, hogy együtt nagyon ritkán dolgoztak.

A kutyák havi ellátmányt kaptak. A pénzbeli juttatás elegendő volt. Voltak rendkívüli költségek, amit számla ellenében fizettek ki.

Szolgálati használatra egy Lada combi (VAZ 2102) típusú személygépkocsit kapott minden kutyás, amelyet a szolgálati helyen tároltak. A szabad mozgást segítette, valamint ha akciókba kellett menni, ami igen gyakran történt, mindig rendelkezésre állt. Első kutyás autó rendszáma: RR 62-38, a másodiké: RR 64-32 volt.

Az általános személy, csomag és gépjármű forgalom vizsgálata mellett a hegyeshalmi kutyásoknak speciális feladatuk volt, mégpedig a tranzit vonatok vizsgálata Hegyeshalomtól-Budapestig, valamint a komáromi uszályok vizsgálása. Értesítés esetén a legrövidebb idő alatt rendelkezésre kellett állni és indulásra készen várni a parancsot. Az elrendelt akciók általában 3 naposak voltak és igen intenzívek. Gyakran egy-két óra pihenő állt csak rendelkezésre. Szinte minden hónapban lehetett számítani legalább egy ilyen összevonásra. Mivel csak ez az öt kutya volt Magyarországon elsőként kiképezve kábítószer-keresésre, ezért igényt tartott a rendőrség is többször a munkájukra és kikérték segítségüket kábítószer gyanús bűncselekmények során, nyomozati eljárásoknál,

házkutatásoknál, jármű átvizsgálásoknál. A bűnüldözési szakterületen egyre gyakoribbak lettek a rendőrséggel szervezett közös akciók. Rá kellett jönni, hogy hatékonyan csak közös elképzelések alapján lehet fellépni a feketegazdaság, valamint az akkor már egyre jelentősebb kábítószer kereskedelem ellen.

Az iskola magas színvonalú szakmai képzését, továbbképzéseit bizonyítja, hogy hosszú évekig a Belügyminisztérium propaganda tevékenységében, szakmai rendezvényein, versenyein és bemutatóin aktívan részt vevő öt kábítószer-kereső kutyavezető és kutyája minden alkalommal kiemelkedően teljesített és a bíráló bizottság elismerését vívta ki. 1984-ben megrendezték a Belügyminisztérium Járőrkutya Vezetőinek I. Országos Versenyét és az azt követő nagyszabású szolgálati kutyabemutatót. Az öt kutyavezető közül nyugállományukba vonulásukig Kreiszl Attila és Nagy Károly a testület tagjai maradtak.

Nemzetközi szinten is egyre inkább szükségessé vált a kábítószer csempészség, illetve használat elleni harc. Ronald Reagan, az Egyesült Államok elnöke 1982-ben meghirdette a drog elleni háborút.

A Vám- és Pénzügyőrség életében a nyolcvanas évek eleje, változásokat hozott. Számos új feladattal kellett szembenézni. 1981 júliusától 13 határvámhivatal kapott hatáskört a külföldi állampolgárok által elkövetett és a határon felderített kisebb jelentőségű vám- és deviza bűncselekmények nyomozására. Látható ebből is, hogy milyen mértékben kezdett megnőni a határok szerepe a felderítésekben. A korábbi évek tendenciájához képest számos nagy kihívással kellett szembe nézni. Több új létesítményt avattak fel ebben az időben, 1982 április 6-án átadták a forgalomnak a Hegyeshalom II. új határállomást. A működő 62 határállomás közül a legnagyobb, 17 be- és 17 kilépő sávval, 3600 négyzetméteres kiszolgáló épülettel. A nemzetközi áru- és utasforgalom számára 1985-ben átadták a Férihegyi 2-es terminált. A Vám- és Pénzügyőrség számára ez azért volt fontos esemény, mert ettől kezdve a repülőtéri biztonsági ellenőrzés már a testület feladatkörébe tartozott, a speciálisan kiképzett pénzügyőrök közreműködésével. A szervezet 1986-ban megkezdte az átállást a számítógépes rendszerrel történő feldolgozásra. Hamarosan nem csak hazai, hanem a külföldi tapasztalat szerzés is teret kapott. 1987-től kapcsolódott be a magyar vámigazgatás a csehszlovákiai kábítószer-kereső kutyakiképzés történetébe. A magyarországi válogatás eredményeképpen 1 fő Nagy Károly pénzügyőr főtörzsőrmester Hegyeshalomról vehetett részt ezen a Libejovicében zajló képzésen. Elméleti és gyakorlati oktatásokon vett részt, ahol az alapoktól indulva saját maga mellett kellett egy teljesen nyers kutyát önállóan kiképeznie az ottani metodika szerint.

A magyar igény szerint német juhászkutyát kapott, de azt tudni kell, hogy a Csehszlovák kábítószerkereső kutyák nagy része akkor labrador retriever, törpe és közép schnauzerek voltak. A csehszlovák vámigazgatás nagyon ragaszkodott hozzájuk, amit igazából az akkori eredményeik igazoltak. Alapvetően a magyar vám kísérleti jelleggel bebizonyította a német juhászkutyák alkalmazhatóságát. Nagy Károly az általa kiképzett német juhászkutya mellett két labrador retriever kan kutyát is kapott, amelyek a magyar vámigazgatás első labrador kutyái lettek. A kutyák hazaérkezésük után a BM KVK központban kerültek elhelyezésre további képzés céljából. A retriever fajtacsoportba tartozó kutyákat külföldön előszeretettel használták vámszolgálati célra, mivel nagy keresőkedvvel és elhozókészséggel rendelkeznek.

A csehszlovák vámszolgálati kutyák képzésének irányelve, hogy először heroinra képezik a kutyákat majd a megfelelő jártasság esetén lépnek tovább. A hazai képzési módszerrel ellentétben ez azért is nehezebb mert ezzel az anyaggal kellő körültekintéssel kell dolgozni mivel szaga a kutya számára kevésbé intenzív, a kutyák nehezen jelzik a jóval erősebb szagintenzitású marihuánával, hasissal szemben. A kutyákat tehát a tanítási sorrend alapján heroin, hasis, marihuana valamint a magyar képzésen felül már kokain felismerésére is kiképezték továbbá folytattak kísérleteket a kutyák szagkomplexumra történő képzésére is. A fentiekén kívül a kiképzési metodika szinte semmiben nem tért el a hazai stílustól. Fokozatosság elve mellett építették fel a kutya keresőkedvét, az apportkészség segítségével. Az egyre nehezedő feladatokkal arra ösztönözték a kutyát, hogy a tűrőképességét fokozva, minél tovább tudjon keresni anélkül, hogy csökkenne a koncentráció készsége. A csehszlovákiai dobozos rejtések ugyanúgy lettek kialakítva, mint a magyar keresési módszerben. Tehát cseppet sem kellett szégyenkeznünk addigi ismereteink miatt.

Az őrző-védő gyakorlatokra nem fektettek nagy hangsúlyt, mert az alapelv szerint a kutyáknak nem az-az elsődleges feladatuk, hogy mindenkit megtámadjanak, hanem az, hogy keressenek, akár emberek között is. Manapság már egyáltalán nincs is őrző-védő munka.

A fegyelmező gyakorlatok azonban már akkor is elmaradhatatlan kellékei voltak a mindennapos kiképzésnek. Egy fegyelmezetlen kutyával dolgozni életveszélyes, ráadásul az irányíthatatlansága miatt eredménytelen lesz a keresés. Gondoljuk csak el, ha a kutya megtalálja a kábítószeret, és nem adja oda, vagy nem jön vele vissza a behívásra. Ha átharapja a kábítószer csomagolását és ha egy kis mennyiség is a szervezetébe kerül, végzetes kimenetelű lehet.

A gyakorlások rendszerezések, nagyon intenzívek voltak. Napjában akár 10-15 rejtett anyagot is fel kellett kutatni. A rejtések lényege a változatosság, mert csak így tartható fenn a kutya érdeklődése sok rejtés esetén. A fáradékonyság persze a kutya kondíciójától is függ.

Alapvetően a csehszlovák vámszolgálati kutyák kiképzése a magyar vámszolgálati kutyák hetvenes évek végén megfogalmazott kutyakiképzési metodikájára hasonlított, de voltak az előzőekben említetteken kívül további eltérések is. Például az, hogy a kutyáknak nem a tárgyakba preparált kábítószerrel kellett felkutatni, hanem mindig külön csomagolva a tárgy mellé helyezték. A kutya, ahol a kábítószerrel érezte, mindig talált valamilyen apró tárgyat, amit megfoghatott és elvihetett. Ennek a módszernek jó tulajdonsága, hogy nem sérülhet meg a kábítószer csomagolása, mert nem érintkezik vele közvetlenül a kutya.

Nagy Károly a sikeresen zárult tanfolyam után az általa kiképzett német juhász szukát a hegyeshalmi vámhivatal szolgálati helyére vitte, ahol illetékességi területein és a környező vámhivataloknál nagyon eredményesen dolgozott. Varga Ferenc kutyavezető kapta meg a kutyát.

Miután a korábbi szolgálati ebek kiöregedtek, 1988 és 1991 között két pénzügyőr Czikó Ernő és Jenei Péter került beiskolázásra a BM KVK-ba. Rajtuk kívül más aktív kollega nem volt a 1990-es évek elején. Ezt követően 1992. július 27-én a Vám- és Pénzügyőrség és az Országos Rendőr Főkapitányság aláírta az újbóli együttműködési megállapodást és keretszerződést.

A 1990-es évek elején megjelent határainkon a kokain is, az alábbi éves felderített esetszám bontásban⁷:

1989	1990	1991	1992	1993	1994
-	-	4	6	3	5

Az ENSZ akkori képviselőjének hazánkba tett látogatása során Dr. Balogh György pénzügyőr vezérőrnagy, megbízott országos parancsnok elmondta, hogy évente megközelítőleg 400-500 kg kábítószer megy keresztül az országon röszkei és tompai belépéssel és vámosszabadi helység kilépéssel. Ugyanakkor az értekezleten az is elhangzott, hogy már nem csak tranzit ország vagyunk, hanem a hazai drogfogyasztás is terjedőben van.⁸

Közismertek voltak az akkori útvonalak, a szállítók nemzetisége, de egyre inkább általánossá vált, hogy bárki szóba jöhetett, mint kábítószercsempész. Az akkori valamennyi rejtési helyeket a rutinos vámosok már jól ismerték, de az 1990-es évek közepén megjelent a testüregekben való csempészeti

⁷ Délmagyarország (1995)

⁸ Határőr magazin (1990)

mód is.⁹ Az 1990-es évek elején több nyugat-európai vámigazgatási szervével kötött szerződést a magyar vámigazgatás.

1992-ben a Kriminálkynológia '92 elnevezésű nemzetközi szakmai-tudományos tanácskozás alkalmával 25 ország bevonásával történt szakmai eszmecsere, különösen a kábítószer kereső kutyák bevetethetőségéről.¹⁰

Egy angliai nemzetközi fogadás alkalmával meghívást kapott az akkori Vám- és Pénzügyőrség országos parancsnoka, Dr. Balogh György, valamint az Országos Rendőr Főkapitányság Kutyakiképző Központ vezetője Dr. Janza Frigyes, ahol egy amerikai projektet ismertettek meg velük. A projekt keretén belül kábítószer kereső kutya képzése, felderítési technikák tanítása történt amerikai pénzbeli támogatással, angliai helyszínen. A tanfolyam 6 fő (3 rendőr, 3 pénzügyőr) magyar részére nyújtott lehetőséget 1992-ben az angliai Presztonban, Utton Hall kiképzőbázison. A kijutást repülővel és kisbusszal oldották meg a kutyavezetők részére. Elhelyezésük egyágyas, színvonalas szobákban történt, az iskolán tanulók teljes ellátását kaptak. A tanfolyam idejére szolgálati ruhát, munkaruhát, pólót, lábbeliket és a kutyához tartozó felszerelést kapott mindenki. A kiképzés 2 hónapig tartott, az utolsó napokban kellett vizsgázni. A vizsga napja nem volt ismert, egy gyakorlás alkalmával közölték, hogy ez volt a vizsga és mindenki sikeresen átment. A vizsga értékelése mind kutyavezetőre és mind emberre is vonatkozott. Az angol metodika lényege az volt, hogy egy csőbe rejtették a kábítószer, és azt kellett a kutyának megtalálnia. Nagyobb mennyiségű kábítószer esetén az anyag mellé tették a csövet, és az volt a kutyának a jutalom.

Képzésben részt vevők névsora és az általuk kiképzett kutya a vámigazgatás részéről: Czikó Ernő Bruno hívónevű labrador (Hegyeshalom), Juhász István Rex hívónevű labrador (Röske), Kreis Attila Max hívónevű labrador kutyájával.

Egy kábítószer elleni program keretében, 1994-ben nemzetközi megállapodást kötött a német és a magyar vámigazgatás, amelyet TRANSFORM névre kereszteltek el. Ennek a programnak az volt a célja, hogy a német vámigazgatás vállalta a magyar vámszolgálati kutyások kiképzését, oktatását. Minden felmerült költséget, - utazási költség kivételével- a német vámigazgatás fizetett. Ez azt jelentette, hogy a kiutazó vámosok teljes ellátást kaptak, valamint napidíjat az ott tartózkodásuk idejére. A részletek egyeztetését a Különleges Ügyek Főosztályára bízta. A megszületett egyezmény alapján 1994-től lettek beiskolázva magyar vámosok a neuendettelsau-i német vámigazgatás által üzemeltetett kutyakiképző bázisra. A 8 hetes alapképzést a negyedik hét után

⁹ Kisalföld (1996)

¹⁰ Kurir (1992)

egyszer szakították meg pár napra. Az ott kapott kutyákat a résztvevők hazavitték magukkal. A pár napos szünet után visszautaztak a következő négy hétre. Az alaptanfolyam végén értékelték a tanfolyam teljesítményét, és egy oklevelet adtak mindenkinek.

A következő továbbképző kurzus csak pár héttel később indult, addig a kutyák hazai környezetbe és a családba történő beilleszkedéséről kellett gondoskodnia a kutyavezetőknek. Ezzel kapcsolatban szigorúan beszámoltatták őket visszaérkezve a továbbképzésre. A német oktatók nagy hangsúlyt fektettek az összhang kialakítására kutyavezető és kutya között. Ha nem jól működőnek találták a párost, azonnal szétválasztották őket és új kutyával, vagy kutyavezetővel folytatódott a felkészülés. Szerencsére a magyaroknál nem tapasztaltak semmi ilyenre utaló jelet, tehát mindenki az alapkiképzésben megkapott kutyával folytathatta a felkészülést.

A kettéválasztott tanfolyamot lágydrogos és keménydrogos tanfolyamnak is szokták mondani. Az alapot az adta, hogy a kutyák a 8 hetes képzésen a lágydrogokkal ismerkedtek, ami az indiai kender és származékait jelentette. Ezen felül a keménydrogos tanfolyam folyamatos, megszakítás nélküli 6 hét volt. Ezekben a hetekben a kutyákat megismertették a heroin, a kokain, az ópium és az amfetamin szagával.

A neuendettelsau-i kisváros szélén a második világháború idején egy raktár-komplexumot létesítettek a német hadsereg ellátására. A háborút követő években ezt az erdőben lévő objektumot kapta meg a vámigazgatás. Közvetlenül a bejáratnál épült egy többszintes modern, a képzési igényeket teljes mértékben kiszolgáló épület. Itt az elméleti oktatások folytak, valamint itt voltak elszállásolva a tanulók kétágyas színvonalas szobákban. Az épületen belül tévészoja, tárgyaló, étterem, büfé, mosószoba, tanterem, tisztálkodó helyiségek és irodák szolgálták a kényelmet. A központ mellett szolgálati lakásokban kaptak helyet az állandó oktatók.

A napirend betartása kötelező volt mindenkire nézve. Reggel 7.30-kor volt eligazítás, 8 órától pedig a meghatározott program vette kezdetét. 12 óráig folyamatos képzések követték egymást. Az ebéd után 14 órakor új eligazítás keretében kezdődött meg a délutáni oktatás egészen 16.30-ig. 17 óráig befejeződött a kutyák etetése, takarítása. Az időpontokat mindig pontosan be kellett tartani.

Az ott tartózkodás idejére napidíjat kaptak a kutyavezetők. Az összeg mértéke külön megállapodás alapján lett meghatározva minden ott tanfolyamon lévő országgal. A magyar kutyavezetők napidíja munkanapokon 24 DEM, hétvégén 48 DEM volt. Járt a kutyákhoz felszerelés, egészségügyi ellátás és ételmezés is. Elméleti és gyakorlati képzéseken kellett részt venni. Az alapoktól indulva lett felépítve minden kutya és gazdája a rájuk jellemző közös munka alapján. Megpróbálták

mindenkiből a legjobbat kihozni. A németországi magyar vámos képzés 1998-ig tartott. Németország a belső változások hatására felfüggesztette a TRANSFORM programot.

A német vámigazgatás által kiképzettek névsora 1994-ben: Babály Zoltán, Énekes Ede, Kotroczó Gergely, Bajkán Gyöngyi. 1995: Rácz Gábor, Nagy Csaba, Laczó Tamás, Jeszenszky Ákos. 1996-ban: Sipos Zoltán, Révész Ferenc, Babály Zoltán, Tisza János. 1997-ben: Dévényi Gábor, Práger Péter, Baranyi István, Lukács György.

1997-ben a VPOP meghozta a döntést önálló kutyavezető-képző létrehozásáról és megkezdődtek a tervezési munkálatok. 1998-ban Sipos Jenő a Kurir újságnak 22 németjuhász kutyáról számol be, akik segítik a vámosok munkáját.¹¹

1998 ősszel elindultak az építési munkálatok, majd 1999. szeptember 1.-vel átadták a vámigazgatás saját kutyavezető-képző iskoláját a Határ út 50/A. szám alatt. A projekt mintegy 300 milliós beruházással valósult meg.¹² Eleinte az iskolát a Pénzügyőr Iskola felügyelte, majd 2001. augusztus 1. óta a Vám- és Pénzügyőrség Központi Járőrszolgálatá vette irányítása alá. Az első tanfolyam 7 fővel kezdődött meg, ahol kábítószer szaganyagra, aktív jelzésű kutyákat képeztek. A kiképzés a németországi iskola alapjaira épült.

A Büntetés-végrehajtás intézete számára 2000-2010 év között, szoros együttműködésben a Határ úti kiképző központban a pénzügyőrök képezték ki a kábítószer kereső kutyákat szolgálati feladatokra.

2001 évben a vám- és pénzügyőrség által lefoglalt cigaretta mennyisége megugrott. Mintegy 645 159 karton illegális csempészárut sikerült felderíteni.¹³ Ez felvetette a kérdést, hogy a szolgálati kutyának megtanítsák e ezt a szaganyagot a felderítések elősegítése érdekében.

2002 év egy mérföldkő volt a kutyázás életében, ugyanis ez év óta dohány és cigaretta kereső kutya képzési metódikát kezdtek meg kidolgozni a NAV kutyakiképzői. Gomez hívónevű szolgálati kutya volt az első cigaretta kereső kutya, aki ha nem rághatta szét a talált cigarettát, elég hamar elveszítette a motivációját. Gomez 2012-ig szolgált a testületnél. Gomez kiképzését követően sorra jöttek az újabb és újabb cigaretta kereső szakirányú tanfolyamok. Ugyan ebben az évben részt vettünk szlovák, lengyel és lett hatóságok által rendezett keresőkutyás versenyen.

¹¹ Kurir (1998)

¹² Magyar Nemzet (1999)

¹³ Magyar Nemzet (2001)

Magyarországnak 2004-ben, az Európai Unióhoz való csatlakozásából adódóan az EU külső határainak ellenőrzésében fokozott szerepe lett. Ezt erősíti még Magyarországnak a Balkán útvonalhoz viszonyított földrajzi elhelyezkedése, a hazai kábítószer fogyasztók számának emelkedése, s az a tény, hogy tranzit országból célországgá váltunk. Az akkori Magyar Köztársaság egyes határszakaszai uniós csatlakozásunkat követően nem csupán nemzeti, hanem közösségi külső határ szerepét is betöltik, így a kábítószer-szállítmányok Európai Unióba történő bejutásának megakadályozása, schengeni határokon való átjuttatása a magyar nemzeti érdek mellett közösségi érdekké is vált. Azokon a határszakaszokon, ahol megszűnt a pénzügyőri jelenlét, a felszabadult humán erőforrást mobil ellenőrző csoportokba delegálták, ezekbe a csoportokba kerültek összevonásra a kutyavezetők is kutyáikkal. Nagy János pénzügyőr vezérőrnagy, akkori országos parancsnok szerint már nem csak a "balkán útvonalon" érkezik be a kábítószer hazánkba, hanem feltehetően a holland piacról is, amit a rengeteg nyugati határszakaszon felderített esetszám támaszt alá.¹⁴

2004-2010 között szorgos munka folyt a kiképzett kutyák létszámának növelésére, és minősítésére. A nemzetközi kapcsolatok bővülése eredményeként 2009 évben 7 fő ciprusi kutyavezető és kutyája került kiképzésre, kábítószer és cigaretta szakirányon.

A 2011 évben 35 kutya minősítője került végrehajtásra. Illetve még ez évben a kutyás szakterület a NAV Bevetési Főigazgatósághoz került. Ennek a szervezeti struktúra változásnak a folytatása a 2013 évben létrehozott Kiképzési Osztály volt. A 2012 évtől kezdődően a kézbentarthatóság és az engedelmes pályamunka az eddigieknél sokkal nagyobb hangsúlyt kapott. Elkezdődött a célzott engedelmes munka felépítése.

2014 év szintén egy újabb mérföldkő volt a NAV kutyakiképzés életében, mivel az első járőr (és egyben dohány kereső) kutya, Borisz a 2013 évben megkezdett tanfolyamot követően sikeres vizsgát tett. Megjegyzem, hogy az osztrák vámhatóság is alkalmaz két fázisú képzettségű kutyát, azonban ott először a kereső munkát építik fel, és továbbképzés keretében történik a járőr szakirányra való felkészítés. Szintén ettől az évtől kezdődően alkalmaz a NAV 2 szagos kutyákat (az első 2 szagos kutyák általában kábítószer és dohány, cigaretta szaganyagos kutyák voltak). 2016 májusában megrendezésre került az első és azóta is az egyetlen testületi verseny. Rá két évre pedig 2018 évben egyedülállóként beindításra került a bankjegy kereső kutyák kiképzése (noha a 2012-ben írt belső szabályzóban, mint szakirány már szerepelt), ezáltal a kutyák egy része már 3féle szaganyagot tudnak keresni. Ugyan ebben az évben a kutyavezető képző központ talán egyik

¹⁴ Békés Megyei Hírlap, (2003)

legnagyobb jelentőségű eseménye történt, mégpedig nemközi szinten való elismertséget jelezve, a 13. regionális kutyakiképző központtá avanzsálta a Vámvilágszervezet.

Immáron 3 éve, hogy a hazai kiképzők látogatásukat tették először a szlovák vámhatóság kutyakiképző központjába, ahol elsajátították a passzív jelzés módszertanát. Ez a kölcsönös partnerségi viszony továbbra is fennáll, így lehetőség nyílt 2023-ban és 2024-ben is a passzív jelzés módszertanát megfigyelni, és elsajátítani a kiképzők számára.

2.2. Jogszábai háttér és a Nemzeti Adó- és Vámihivatal kutyastratégiaja

Magyarországon a Rendőrség, a Büntetés-végrehajtás, a Honvédség és a NAV is alkalmaz szolgálati¹⁵ kutyákat. A jogszábai háttérüket az alábbi táblázat foglalja össze:

Szerv	Jogszábai száma	Paragrafus száma	Szöveg részlet
Rendőrség	1994. évi XXXIV.	50. §	kényszerítő eszközként, személy elfogására, személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására
Rendőrség	23/2003 (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (hatályon kívül)	54. §-56. §	Menekülő elkövető elfogása, menekülési útvonalának felderítése, a tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása, szagazonosító eljárás lefolytatása, kábítószer megtalálása, valamint holttest felkutatása céljából bűnügyi szolgálati kutya
Rendőrség	36/2020 (XII.23) ORFK utasítás	114-149. pont	Kutyás szolgálat ellátásának szabályai
Nyomozó hatóságok	100/2018 (VI.8.) Korm. rendelet	84. §	Szagazonosítás
Rendőrség	25/2018 (VI.21.) ORFK utasítás	Teljes dokumentum	a szagmaradványok és személyi szagminták rögzítésével, konzerválásával, valamint azonosításával kapcsolatos feladatok végrehajtásáról
Személy- és vagyonvédelmi tevékenységet működési engedéllyel végző vállalkozás	43/2024. (II. 29.) Korm. rendelet	2.§	robbanóanyag-, pirotechnikaitemék-, illetve kábítószer-kereső kutya

¹⁵ Kereső/szagazonosító/nyomkövető/kényszerítő eszközként alkalmazott eb

NAV	17/2003 (VII.1) PM-IM együttes rendelet (hatályon kívül)	58. §	Menekülő elkövető elfogása, menekülési útvonalának felderítése, a tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása, szagazonosító eljárás lefolytatása, kábítószer megtalálása, valamint holttest felkutatása céljából bünygyi szolgálati kutya alkalmazható.
NAV	2007. évi XLVIII. törvény		a Község területére belépő, illetve a Község területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló, 2005. október 26-i 1889/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról
NAV	2010. évi CXXII	36. B §, 36 C §	kereső kutya, ruházat, csomag, jármű átvizsgálása
NAV	2010. évi CXXII	43. §	kényszerítő eszközként
NAV	2023-ban felülvizsgálva	Teljes dokumentum	Szolgálati kutya állományfejlesztési stratégia 2021-2025
NAV	2050/2019/VEZ Szabályzat ¹⁶	Teljes dokumentum	a szolgálati kutyákkal kapcsolatos feladatokról, valamint a kutyavezetők képzésével, szolgálatszervezésével összefüggő feladatok végrehajtásáról
Magyar Honvédség	2021. évi CXL.	81. §, 96. §-97. §	örkutya, kényszerítő eszközként,
Büntetés-végrehajtás	1995- évi CVII.	21. §	kényszerítő eszközként

Fentiek alapján megállapítható, hogy a 100/2018 (VI.8.) Korm. rendelet szerint a nyomozó hatóságok részéről - bizonyítási eszközként - a menekülő elkövető nyomon követése, menekülési útvonalának felderítése, tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása, szagazonosítás, kábítószer megtalálása, valamint holttest felkutatása céljából bünygyi szolgálati kutya alkalmazható.

¹⁶ Továbbiakban: NAV Kutyás Szabályzat

A büntető eljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 34. § alapján általános nyomozó hatósággént a rendőrség kijelölt szervei járnak el, azonban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal végzi a nyomozást a következő bűncselekmények tekintetében¹⁷:

- nemzetközi gazdasági tilalom megszegése, nemzetközi gazdasági tilalom megszegése feljelentésének elmulasztása, haditechnikai termékkel vagy szolgáltatással visszaélés, kettős felhasználású termékkel visszaélés,
- bitorlás, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, védelmet biztosító műszaki intézkedés kijátszása, jogkezelési adat meghamisítása és iparjogvédelmi jogok megsértése,
- társadalombiztosítási, szociális vagy más jóléti juttatással visszaélés, költségvetési csalás, költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség elmulasztása, jövedékkel visszaélés elősegítése,
- számvitel rendjének megsértése, csődbűncselekmény, engedély nélküli nemzetközi kereskedelmi tevékenység,
- versenytárs utánzása,
- az előbbi pontokban meghatározott bűncselekményekkel összefüggésben elkövetett közokirat-hamisítás, hamis magánokirat felhasználása, egyedi azonosító jellel visszaélés, bélyeghamisítás, pénzmosás és a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása.

A szabályozási rendszer kapcsán tett javaslataimat a 13. fejezet tartalmazza.

¹⁷ 2024. 03. 24. nap hatályos

2.3. A keresőkutyák kiválasztása a Nemzeti Adó-és Vámhivatalnál¹⁸

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal meghirdetett kutyavásár alkalmával -pályázati rendszer útján - szerzi be a megfelelő szolgálati eb jelölteket. Saját tenyészeti állománnyal – humán és gazdasági kapacitás hiánya miatt – jelenleg nem rendelkezik. Egy 2023-as vizsgálat szerint azonosíthatóak a kábítószer-kereső kutyák sikeres kiképzésével kapcsolatos különböző viselkedési jellemzőkhöz kapcsolódó genetikai jellemzők, amely eredmények megkönnyíthetik ezeknek a kutyáknak a jobb tenyésztését és képzését.¹⁹ Amennyiben egyszer a megfelelő apparátus rendelkezésre áll majd a NAV számára, hogy saját tenyészetet alakítson ki, mindenképp érdemes tudományos alapokra helyezni azt.

Jelenleg a kutyavásáron olyan pályázó vehet részt, aki:

- rendelkezik FELIR azonosítóval,
- a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nvtv.) 3. § (1) bekezdés 1. a) pontja szerint átlátható szervezetnek minősül,
- olyan Magyarországon adóalanysággal rendelkező belföldi vagy külföldi jogi személy vagy jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet, illetve civil szervezet és a vizitársulat, amely/aki az Nvtv. 3. § (1) bekezdés 1. pont b)-c) alpontjaiban előírt feltételeknek megfelel és
- az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 153. §-a szerinti megbízható adózónak minősül és
- az adományozáskor, visszatérő adomány esetén az újabb rendelkezésre bocsátáskor megfelel az Art. 260. § szerinti köztartozás-mentességi követelményeknek,
- magánszemélyként belföldi adóalannak minősül és szerepel az Art. 260. §-a szerinti nyilvántartásban, vagy nyilatkozik köztartozás-mentességéről,
- aki nem a NAV szervek személyi állományába tartozik, vagy nem áll a NAV-val szerződéses jogviszonyban.

A belső szabályzók értelmében csak olyan kutyát lehet beszerezni, amely:

- egészséges,
- a kutya azonosítására szolgáló PET-VET Data adatbázisban regisztrált mikrochip-pel rendelkezik,

¹⁸ A NAV Kutyás Szabályzata alapján

¹⁹ (<http> 2)

- az alkalmassági tesztet eredményesen teljesítő,
- igazoltan 10-36 hónapos korú,
- a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet alapján egyedi azonosítóval ellátott,
- a veszettség elleni védekezés részletes szabályairól szóló 164/2008. (XII. 20.) FVM rendelet mellékletében meghatározott oltási könyvvel – esetleg állatútlevéllel – rendelkező,
- korának megfelelő kötelező és ajánlott védőoltásokkal ellátott.

A fenti paraméterek alapvetően a vásáron való részvételi lehetőséget biztosítják. Ahhoz, hogy az ideiglenes jelleggel létrehozott - a kutyák beszerzésre történő kiválasztását végző – szakmai bizottság a kutyát alkalmasnak találja és kiképzését megkezdje, sok egyéb paraméternek meg kell felelni.

Az anatómiai adottságokon kívül talán az egyik legfontosabb elbírálandó tényező a kutyának a pszichikai alkalmassága. Mivel a kutyából szolgálati kutya lesz, elengedhetetlen minden olyan ösztönös viselkedés repertoár meglétének vagy hiányának feltárása, ami alapvetően szükséges/nem kívánatos a képzéshez, illetve feladat ellátáshoz. A kutyák viselkedésében egyes reakciókformák túlsúlyban lehetnek, döntően meghatározzák a kutya viselkedését és ezen keresztül a kiképzés módszertanát, technikai kivitelét és eredményét²⁰. Természetesen ahhoz, hogy ezen viselkedési mintákat helyesen azonosítsa az elbíró szakember, átfogó ismeretekkel kell rendelkeznie etológiából és a kutya minden megnyilvánulását észlelni és értékelnie kell. A tapasztaltak összesítésére egy pontozásos alapú bírálati lap került kidolgozásra a NAV-nál.

A kutyavásár során az alábbi általános viselkedések kerülnek megfigyelésre a jó kereső kutya kiválasztásánál, a felsorolási sorrend az általam vélt fontossági sorrendet takarja:

- apportra való motivációs készség: nagyon fontos annak eldöntése, hogy ez a készség tanított, apport tárgyra felépített csupán, vagy a kutyának ösztöneredetű. Eddigi tapasztalatom során megállapítható, hogy minden olyan kutyánál, ahol ez tanított apportkészség, sokszor belassul, megakad a képzés és a hibák is nehezebben javíthatóak, mert a kutya hamarabb elveszti motivációs képességét az apport tárgy irányába. Nem utolsó sorban a gyengébb képességű/tapasztalatlan/ nyugodt habitusú kutyavezető csak további nehézségeket okoz, mivel nem tudja megfelelő képen motiválni a kutyát.

²⁰ (Kováts, 1977)

- kereső kedv/keresési kitartás/probléma megoldó képesség/szorgalmasság: a vizsgálat lefolytatása során egy apport tárgy eldobásra kerül viszonylag magas fűben úgy, hogy a kutya elengedése azt követően történik, amikor már az apport tárgy eltűnik (akár a kutya megforgatásával, szabadon keresés közben a szemmel keresés kizárása végett). Az az állat, amely hamar feladja a keresést, várhatóan a motivációja is építésre szorul majd a képzés során, illetve a különböző frusztrációkra is érzékenyebben fog reagálni. Nem feltétlenül alkalmas ez a kutya, de minden kiválasztás egyedfüggő.
- kutya kapcsolata az emberrel, idegenekre mutatott viselkedése, két fázis kiszűrése: több szempontból is fontos ezeknek a vizsgálata. Az emberrel nem kommunikáló kutya képzése hamar kommunikációs akadályokba ütközhet. Kiképzést követően egy esetleges gazdaváltás is negatív kimenetelű lehet, amely ezen nagy értékű kutyáknál nagy veszteség a NAV-nak. Továbbá a szolgálati kutyák mindegyike emberek között dolgoznak (repülőtér, határátkelő, közút, házkutatás, bemutatók), nem engedhető meg semmilyen féle agresszió.
- apport tárgy eresztése: talán az egyik legnagyobb konfliktus forrás türelmetlen, kezdő kutyavezető esetében a kutya és a gazda között. Meg kell találni azt a középutat, ahol a kutya apport tárgyért való motiváltsága még nem csap át a bevédés medrébe, amelyből a problémák sora jelentkezik. Ugyan akkor azonban legyen annyira fontos az apport tárgy az állatnak, hogy azt meg akarja szerezni és birtokolni akarja.
- élelemmel történő motiváció: jelen vizsgálati rendszerben a vásár során nincs tesztelve, azonban én javasolom bevezetését. Nem kizáró ok ennek hiánya, de mindenképp előnyben részesülő az az eb, aki élelemmel motiválható, mivel mind az engedelmes munka felépítése, mind pedig az általános jutalmazási forma esetében és kutyavezető-kutya kapcsolat építése tekintetében is nagyon fontos. Továbbá az apport tárgy iránti érdeklődés gyengülése esetén élelemmel is építhető a kereső munka.
- félénkség vizsgálata, mélységtől való félelem, különböző felületeken való mozgás: nagyon fontos tesztelni az eb idegrendszerének terhelhetőségét. Félénk kutya nem való szolgálatba. Ebben a tesztelési helyzetben megmutatkozik a kutya korábbi szocializációjának megléte/hiánya is.
- gépkocsiban történő mozgás: építhető gyakorlat, de mivel a szolgálat ellátás során a kutyák zöme találkozik gépjárművel, előnyben részesül az az állat, amelynek nem okoz gondot a gépjárműben történő keresés és mozgás.

- póráz viselés/vezethetőség: nem elhanyagolható, azonban gyorsan tanítható. Szükséges esetben azonban sok konfliktushoz vezethet, amely a kezdő kutyavezető számára nagy kihívást jelenthet. Hiánya hátrányt jelent a vételre felkínált kutyák tekintetében.
- lövés állóság: jelenleg a tesztelés részét képezi (idegrendszeri vizsgálat), azonban kereső kutya tekintetében nem találom indokoltnak, annak ellenére, hogy a kutyavezetők rendelkeznek lőfegyverrel. Továbbá a ráfordítható tréningezési lehetőség sem elégséges a szervezeten belül. Véleményem szerint, ha tesztelési kritérium, akkor azt folyamatosan karban kell tartani, ha pedig nem az, ellenben szolgálati versenyek során vizsgafeladat, akkor fokozatos felkészítés mellett a kutya idegrendszerének megfelelően az eb felkészíthető.

A megvásárlásra felkínált – és a fenti pontoknak megfelelően előzetesen kiválasztott – kutya vonatkozásában az alábbi egészségügyi vizsgálatokat kell elvégezni az átvételt követően:

- általános belgyógyászati vizsgálat,
- labor vizsgálat,
- szemészeti vizsgálat,
- csípő-, könyök ízület- és gerinc röntgen vizsgálat,
- állapotának és korának megállapítása.

Azt a kutyát, amely a kutyavásár helyszínén – a szakmai bizottság bírálata alapján – a szolgálati munkára való kiképzésnek alkalmasnak bizonyult, további tesztelés és vizsgálatok elvégzése céljából a pályázó 21 naptári napos próbaidőre a NAV birtokába adja. A NAV az érintett kutyát az „Átadás-átvételi jegyzőkönyv birtokba adásról” megnevezésű dokumentum felek általi aláírásával, teljes körű felelősséggel veszi át a pályázótól. A próbaidő alatt a kutya indokolás nélkül a pályázó részére az „Átadás-átvételi jegyzőkönyv birtokba adásról elállás esetén” megnevezésű dokumentum felek általi aláírásával visszaadható.

A próbaidő leteltét követően az illetékes szervezeti egység kezdeményezi a NAV számára megfelelő kutyára vonatkozó adás-vételi szerződés megkötését a polgári jogi szerződéseknek megfelelően.

2.4. Kereső munka felépítése, a kiképzés módszertana

Mi is lehet a kiképzés célja általában? Dr. Kováts Zsolt szerint a kiképzés célja, hogy az állat viselkedését átformáljuk a munkafeladatoknak megfelelően, ezáltal a meglévő alaptermészetében lakozó ösztönkészletét új elemekkel bővítsük és a kutyavezető akaratának alárendeljük a cél érdekében, ami jelen esetben a kábítószer, az illegális dohány/cigaretta és a bankjegy felderítése. A kitűzött cél eléréséhez módszert kell szerkeszteni. A kutyakiképzés nem receptgyűjtemény, hanem gondolkodásmód!²¹ A kutyakiképzés művészete a kutyával való kommunikáció művészete.

A NAV szervezetén belül jelenleg kábítószer, cigaretta és bankjegy kereső kutyákat, illetve kényszerítő eszközként alkalmazott ebeket képeznek ki. A kutyavezetők és szolgálati kutyák kiképzésére az alábbi oktatási szakokon és képzési időtartamban kerülhet sor (a jelenlegi tanulmányi és vizsgaszabályzat aktualizálása a képzési idő miatt is indokolt):

Egy szag felvétele passzív jelzéssel:

Szak	Időtartam
kábítószer-kereső kutyavezetői	20 hét
cigaretta-kereső kutyavezetői	20 hét
bankjegy-kereső kutyavezetői	20 hét
területkutató kutyavezetői szak (dohány)	20 hét

Szak	Időtartam
szolgálati járőr-kutya-vezetői	20 hét
speciális kutató és elfogó kutyavezetői	20 hét

Kettő vagy több szag tanítása passzív jelzéssel:

Szak	Időtartam
kábítószer- és cigarettakereső kutyavezetői	24 hét
kábítószer- és bankjegykereső kutyavezetői	24 hét
cigaretta- és bankjegykereső	24 hét

²¹ (Kováts, 1986)

Három alapszag tanítása átképzés keretein belül történik, amelynek hossza igazodik a tanítandó szaganyag fajtájához.

A jelen kor kihívásainak megfelelően lehetőleg passzív jelzésű szolgálati kutyákat képez a NAV. Annak eldöntése, hogy a kutya aktív vagy passzív jelzésű lesz az alábbiaktól függ:

- kutya alaptermészete, idegrendszeri sajátosságai,
- kutya által felkínált viselkedés,
- kutya motiváltsága,
- idegfolyamatok: ingerületi és gátlási folyamatok aránya,
- tűrőképesség,
- apport tárgy megszerzési vágya,
- kutya fajtája,
- alkalmazott helyszín.

Aktív jelzés esetén a kutya vagy harapással, kaparással vagy felugatással jelzi a zsákmány (szag) fellelését. Ezt követően a kutyával való huzakodással a zsákmány megragadása és megölését imitálva és az elcipeléssel végbe megy a zsákmányszerzési ösztön lefutása. Az aktív jelzés sok esetben kárt okozhat, balesetveszélyes, legrosszabb esetben a kutyára akár halálos is lehet a talált anyag (például kábítószer, direkt csapdák). Nem utolsó sorban pedig a kutyavezetőt kártérítési felelősség terhelheti.

A passzív jelzésű kutya (kvázi a kutya megmerevedése és az orrával/szemével való legerősebb szagkoncentrátum mutatása) kiképzése, noha időigényesebb, mint az aktív jelzésű kutyáé, de sokkal korszerűbb és biztonságosabb. Időigényes, mivel a kutya zsákmányszerző viselkedés nem lineáris lefutású, hanem a találat pillanatában egy gát megakasztja az ösztönlefutást. Egyik legfontosabb tényező még a passzív jelzés kialakítás előtt, hogy megismerjük a kutya probléma megoldó képességét és a kutya megmutassa mekkora motivációval rendelkezik az apport tárgy megszerzése irányába. Alapvetően az ember helyett nem gondolkodó, magas zsákmányszerző ösztönrel született (és nem tanított) azonban szorgalmas kutya az ideális egyed. Sajnos elmondható, hogy e tulajdonságok egy kutyában egyszerre nem sokszor vannak meg a magyarországi kutya kínálatban.

A kereső munka során (a szlovák vámhatóság kiképzési módszertanát lekövetve) a kutya zsákmányszerző ösztönére alapozva arra kondicionáljuk a kutyát, hogy egy neki semleges, olykor talán még kellemetlen és veszélyes szag jelenlétét kitartóan jelezze a kutyavezető számára akár aktívan, akár passzívan. A kiképzés arról szól, hogy ezt az érdektelenséget áthidaljuk és a motivációt

megtaláljuk, hogy hogyan tudjuk elérni és fenntartani, hogyan tudja a kutyavezető a kutyájával a kereső munkát, mint közös vadászatot felépíteni és örömmel, kényszermentesen végezni. A passzív jelzés megtanulása megterhelőbb a kutya idegrendszere számára, ezért minden kutyánál meg kell találni a megfelelő motivációt. Ezt a jó kiképzőnek fel kell ismerni. A kiképzésnek és a kutyával való munkavégzésnek is alap mozgató rugója, hogy a kiképző és a kutyavezető is értse a kutya viselkedését, tudja cselekvéseinek okát és ismerje teljesítő képességének fizikai és pszichikai határait²².

Jelenleg a NAV-nál 21 nap a karantén időszak, ami idő alatt a vásár alkalmával megfelelőséget mutatott és benntartott kutya indoklás nélkül visszaadható az eladó számára. A 21 nap alatt mind a kutyavezető, mind a kutya tesztelesek sorozatán esik át, ahol a meglévő, fejleszteni való és hiányzó képességek felmérése folyik. Elmondható a mai kutyaállomány tekintetében, hogy a legnagyobb hiányosság a szocializációban mutatkozik meg. Tesztelésre kerül a kutyák lépcsőkön való közlekedése, akadályok, mélységek (szerelő aknák), magasság és zsúfolt környezetre, valamint váratlan zajokra, emberekre, kutyákra való reakcióik és nem utolsósorban az idegrendszeri teherbírás (önkontrol és passzív jelzés alapjainak próbálgatása).

A fokozatosan nehezített feladatok növelik a kutya végrehajtási késztetését, azonban ezen lépcsőfokok átugrása, kihagyása negatívan befolyásolja a kívánt eredmény elérését. A fokozatosság elmulasztása és következtelenség viselkedési zavarokat okoz a kutyánál, akár olyan szinten, hogy a jövőben az eb a már korábban tanultakat sem tudja végrehajtani. Szakmai alázat, rugalmasság, tisztelet, gyors reagálási képesség nélkül nem lehet kutyát tanítani, képezni és a kutyával kapcsolatot kiépíteni, formálni.

A kereső munka és egyben a kutyakiképzők első lépése a vásárt követően a leendő kutyavezető és szolgálati kutya legideálisabb összepárosítása. A párosítást rengeteg tényező befolyásolja, amelyek általánosítva a következők:

- kutyavezető habitusa,
- kutya habitusa,
- kutyavezető leendő szolgálati helye,
- kutyavezető családi környezete,
- kutyavezetővel való elbeszélgetés,
- kutyavezető testalkata, koordinációs képességei, terhelhetősége.

²² (Kováts, 1986)

A kiképzés második hétvégéjén a kutyavezetők a már hozzájuk rendelt kutyákkal otthonukba hazatérnek. Ebben az időszakban fel kell hívni a kutyavezetők figyelmét a kapcsolatépítés fontosságára, továbbá az összeszoktatás fokozatosságára, a munkakutyatartás szabályaira, veszélyeire. Ezekben a hetekben nagyon fontos a kutya bizalmának elnyerése, a megfelelő kommunikáció és közös játék megismerése, megtanulása, és helyes alkalmazása. A jó kutyavezető nyugodtságot áraszt magából, türelmet gyakorol, nem követel és érdeklődésről tesz tanúbizonyságot.

A karantén időszakot követően megkezdődik a szakirányú munka, ami a konkrét passzív jelzés megalapozása és kialakítása ingerszegény környezetben továbbá a fokozatosan nehezedő kereső gyakorlatok végrehajtását jelenti játékos formában (labda elrejtés úgy, hogy a megszerzési vágyat fokozza, de az aktív jelzés irányába ne vigye el a kutyát). Nem utolsó sorban pedig az eresztés, váltás tanítását. Ez a fázis megközelítőleg 10. hétig tart, azonban a haladás nagyban függ a kutyák tanulási képességeitől. A passzív jelzés alapvetően egy önkontrolból adódó koncentrációból indul ki, amelynek a végeredménye a zsákmány fellelésekor - még az elkapás előtt - produkált megmerevedett jelzés.

Jellemzően, akik felkészítik a kutyákat a vásárra, az állat apport megszerzési vágyát úgy fokozzák, hogy a cipőtálp alá szorítják az apport tárgyat, ami a kutyából kaparást vált ki. Ennek eredményeképpen az alacsony rejtéseknél gyakran emlékképként a korábban tanult aktív jelzés (megszerzés) újra előtör. Ennek kiküszöbölésére érdemes az alacsony rejtést passzív jelzésű kutyánál fektetésben stabilizálni.

A passzív jelzés kialakításának első fázisa a kutya önkontroljának fejlesztése, ami annyit jelent, hogy a kutyakiképző kezében tartott labdára a kutya nem foghat rá. 1 másodperces önkontrol azonnali jutalmazás (labda megkapása) követ. A következő mozzanat, amikor a kutya a kitarított labdát nem csak nem fogja meg, hanem állja, továbbá annak elmozdulása esetén koncentráltan magabiztosan, fegyelmezetten leköveti, megállítás esetén önmaga is 1-20 cm-re megáll, nem fog rá, nem nyalogatja, orrával nem böködi, manccsal nem akarja megszerezni. Minden ilyen az előbb felsorolt tevékenység tiltandó, mivel ennek figyelmen kívül hagyása és megengedése egyenes út az aktív jelzés kialakulásához. Jellemző reakció a tiltást követően, hogy a kutya nagyobb távolságot vesz fel, esetleg nincs is bátorsága a labdát megközelíteni. Ez egy természetes reakció, ilyenkor segíteni és biztatni kell a kutyát a helyes viselkedésre, amelyet nagyon sok és gyors jutalmazással, illetve a zsákmány mozgatásával érhetünk el. A bizalmat ekkor még gyorsan elveszítheti a kiképző, ha túlzásba viszi a reakcióját, és aránytalanul nagyot tilt. Nagyon érzékeny kutyáknál meglehet,

hogy a nem kívánatos viselkedés figyelmen kívül hagyása és a helyes viselkedés jutalmazása elegendő a tovább haladáshoz és a kívánt koncentráció eléréséhez. Ma már rengeteg tanulmány szól a pozitív megerősítés hatékonysága mellett.

A koncentrált jelzést ülő, álló és fekvő pozícióban egyaránt meg kell tanulni (a mozdulatok lekövetését előalapozhatja a jutalom falattal való pozicionálás ültetés, fektetés, állítás formában) igazodva a kutya által felkínált mozgásmintához normál testtartásban, objektumra fellépve, falra támaszkodva. Alapvetően a képzés emóció és hang mentes (kivéve a helyes pozíció felvételének megerősítése), de eddigi tapasztalataim során arra jutottam, hogy vannak olyan kutyák, akiknek a fektetés pozícióban való jelzés a fekszik vezényszó alkalmazásával előbb kiváltható. Eleinte a kutyavezető passzív résztvevője a feladatnak addig, amíg a kutya meg nem érti, hogy mi a feladat lényeg, mire fogja a jutalmat megkapni és magabiztossá nem válik. Ezt követően bevonásra kerül a kutyavezető is a feladatokba, mint póráz kezelő (amely nagyobb hibázási lehetőségeket rejt magában, azonban a kiképzőnek nem csak a kutyát kell megtanítani keresni, hanem a kutyavezetőt kutyázní). Amikor a kutya már 1-2 méter távolságból önkontrollból megáll a labda előtt, tudván, hogy ezért jutalmat kap, be kell iktatni a 2 segéddel (kiképző-kutyavezető) történő úgynevezett ráengedésből történő passzív jelzés gyakorlását. Túl heves kutyáknál a ráengedés során érdemes a kutya feje felett a labdát visszadobni a kutyavezetőhöz, így a kutya megtanulja, hogy nem szabad akkora lendülettel érkeznie a zsákmányhoz. A jelzés megerősítése, a koncentráció növelése vízszintes irányba történő póráz feszítéssel eszközölhető.

Az eddigi magyar vámmhatósági kiképzési metodika nem alkalmazta a pozitív frusztráció gyakorlatát, amelynek eredménye az lett sok esetben, hogy a tanfolyamról kikerülő kutyák nagy része passzív jelzésből aktív jelzésűvé vagy türelmetlenné váltak, mivel nem tanulták meg, hogy helytelen gyakorlatra nincs jutalmazás.²³ Ennek a gyakorlatnak a lényege, hogy a kutya megtanulja, hogy a labdát, amiért ő dolgozik (zsákmány, jutalom), el is veszítheti, ha a feladatot nem megfelelő koncentrációval (leveszi a szemét a zsákmányról különböző zavaró ingerek hatására) hajtja végre. A zsákmány elvesztés után mindig a NE-PO-PO²⁴ elv alapján a kutya ismételt, de kisebb volumenű frusztrációjával a kutya megtanul összpontosítani, és a passzív jelzését kitartani. Az ingerszegény körülmények között megalapozott pozitív frusztrációt később a konkrét szagon is alkalmazni szükséges, következetesen ugyanazokkal a hangjelekkel, gesztusokkal, hogy a kutya kapcsolni tudja a szituációt a korábban tanultakhoz. Fontos megjegyezni, hogy a pozitív frusztráció tanítását mindig

²³ Személyesen szerzett tapasztalatom a szlovákiai vámmhatóság kutyakiképző központjában eltöltött 1 hónapos kiképzés során

²⁴ Negatív-pozitív-pozitív

a labdán kell elkezdni (már kiképzett kutya esetében is), mivel a kutya motivációja a labda megszerzés iránt töretlen, míg a tanított szaganyag irányába érdektelen a kutya. A pozitív frusztráció szagon való megalapozása a keresési motiváció csökkentéséhez vezet. A pozitív frusztrációs gyakorlat végig kíséri a kiképzés minden mozzanatát, legyen az gépjármű, csomag, helyiség vizsgálat akár.

Ezt követően a szabadon keresés megalapozása történik (még mindig az ingerszegény környezetben) közvetlen jutalmazással, vagyis, ha a kutya megtalálta a labdát a különböző segédeszközökben (zsilip, önjutalmazó cső, labdakilövő stb.), a helyes jelzés esetén azt közvetlenül meg is szerezheti. Ha a kutya stabil, bevezetésre kerül a külső jutalmazás is.

Ez idő alatt nem csak a kutyák, hanem a kutyavezetők is részesülnek elméleti és gyakorlati foglalkozásban (jövedéki, kábítószer ismereti, kinológiai, etológiai, állategészségügyi, belső szabályzókra vonatkozó, rejtési módszerek, gépjármű átvizsgálási, házkutatási, csomagátvizsgálási elméleti és gyakorlati ismeretek). A kereső munka felépítésének fázisait a kutyakiképzők saját szolgálati kutyájukon szemléltetik, így az elméletben átadott információk azonnal a gyakorlatban is láthatóak.

A 11. héttől kezdődően amikor már a kutyavezető és kutya között kialakult a bizalom, az élelemmel történő kézkövetés is stabilitást mutat, megkezdődik a BH²⁵ alapú engedelmes pályamunka. Nagyon fontos, hogy a szolgálati kutya vezethető, fegyelmezett és engedelmes legyen. Azonban ez a kutyavezető általi irányítás nem mehet a kereső munka önállóságának rovására. A túlzásba vitt engedelmes feladatok gyakorlásának eredménye a bizonytalan, kutyavezetőjéhez mindig megerősítésért visszaforduló, állandóan visszakérdező, önálló gondolattal nem rendelkező kutya lesz. Ez a túlzott fegyelem letöri a kereső kedvet, és okafogyottá válik a szimatmunka. Az egyensúly megtartása nagyon fontos, mert első sorban kereső kutyát képzünk, nem pedig obedience sportkutyákat. Engedelmes az a kutya, aki könnyen vezethető, irányítható és saját egyéni akaratát mindenkor vezetőjének akarta alá rendeli²⁶. Azonban a botnak két vége van. Az engedelmességi hajlamot el is lehet hanyagolni, és az eb természetes érzéki szenvedélye minden engedelmességet felülírhat engedékeny gazda kezében.²⁷

Ugyanebben a fázisban megkezdődik a kutyák megismertetése a képzési szakiránynak megfelelő szaganyaggal (cigaretta, bankjegy, kábítószer) játékos formában, ingerszegény környezetben a

²⁵ Begleithundprüfung-Kísérőkutya vizsga

²⁶ (Bíró és mtsai, 1987)

²⁷ (Babiczy 2021)

NAV kutyakiképzési objektumának területén. Amikor a passzív jelzés koncentrálttsága és a keresési hajlandóság magas intenzitással működik, bevezetésre kerül a szagos labda, a labda, illetve labda darab mellé helyezett szaganyag, majd végül csak a konkrét szaganyag keresése. A jó idegrendszerű kutya 10-15 alkalom után összekapcsolja, hogy ha passzívan jelzi a szaganyagot, akkor meg fogja kapni a labdát, mint jutalmat.

A 15. héttől kezdődően ez az általános, ingerszegény környezetben megalapozott metodika és módszertan áttehető egy az egyben a külső helyszínen történő csomagvizsgálatra, a szisztematikus gépjármű átvizsgálásra és helyiségkutatásra egyaránt a korábban begyakorolt hang és testjelek következetes alkalmazásával. Az utolsó 5 hétben a szakirányú munka során (szolgálati körülmények közötti munkavégzés) a szakiránynak megfelelő összes anyag szagának stabillá tétele, hibák kiküszöbölése történik, fokozatosan változtatva a kirejtett anyag mennyiségét, fajtáját és a rejtési idő hosszát, a kutyák fejlődési üteméhez egyedenként igazodva, változatos keresési helyszínek, szituációk biztosítása mellett. Egy keresési feladaton belül több elrejtett anyag előtalálása, mennyiségi váltásokkal is vegyítve a feladatokat.

A kiképzés engedelmes pályamunka és kereső vizsgával, pontozásos minősítéssel zárul a tanfolyam.

2.5. Tanított szaganyagok szinten tartásának módjai, módszerei, szabályai, dokumentációja

Az alaptanfolyam elvégzését követően a kutyavezető nem dőlhet hátra. Lehet, hogy már másnap szolgálatba áll a frissen kiképzett szolgálati kutyájával. Érdemes már a tanfolyam alatt látogatást tenni a leendő szolgálati helyen, hogy a szolgálatba álláskor ne érje a kutyát semmi váratlanul, a kollegák megismerjék az új társat és a helyi szocializáció elkezdődjön.

A sikeres vizsgát követően a helyi szinten tartó képzés jelentősége a magas szintű alkalmazás fenntartásában jelentkezik, ami a

- szagbiztosságot,
- jelzésmód (különösen a passzív) megtartását,
- hibák kijavítását,
- kondíció növelését,
- kézbentarthatóság erősítését szolgálja.

Jelenleg a szolgálati kutyák helyi szinten tartó képzésére fordítható idő szolgálatonként 1 óra, ami indokolt esetben (szolgálatellátás veszélyeztetése), vezetői láttamozás mellett elhagyható, illetve a konkrét felderítés beszámítható. A Szabályzó értelmében a kutyák szinten tartó képzése végrehajtható egyénileg, illetve egy szolgálati helyen szolgálatot teljesítő több kutyavezető esetében, összevontan, azonban ez sok esetben nem megvalósítható a napi szolgálati feladatszabás, a kutyavezető helyszíni beosztása és nagy távolsága miatt. A szinten tartó képzés elvégzését annak nyilvántartására szolgáló rejtési naplóban rögzíteni kell. A rejtési naplóból egyértelműen megállapítható a képzés kezdeti és befejezési időpontja (nap, óra, perc), helyszíne, az elvégzett gyakorlat, az ellenőrzésre vonatkozó hiteles dokumentálás. A képzéseket havi szinten vezetői láttamozással kell ellátni, ami azt jelenti, hogy a vezető személyesen is megtekintette a szintentartó képzés végrehajtását. Kábítószer kereső kutya esetében sokszor nehézséget okoz a gyakorló szaganyag használat, mivel a biztonságos őrzési és tárolási előírások maradéktalan betartása végett, rengeteg időkieséssel jár annak felvétele.

A rejtéseknek nem szabad monotonná válni. A rejtő személy legyen mindig más, legyen mindig kreatív mind a rejtett anyag mennyiségi és minőségi különbségében, mind pedig a rejtési idő és helyszín tekintetében is. Meg kell tartani az egyensúlyt a gyakorlás és pihentetés között is. A túl sok gyakorlás vagy a sikerélmény hiánya a kutyát enerválttá teszi, munkakedvét elveszíti, akár végleges

leállást is okozhat. A monotonitás felerősíti a fals jelzések adását. Ezt a tényt Fay Porritt és mtsai 2015 évben közzétett publikációjával²⁸ is alátámasztotta.

Alapvető kiképzési elv a kiszámíthatatlanság, vagyis, hogy a kutya ne találja ki gondolatunkat, mindig járjunk egy lépéssel a kutya előtt.

Egyéb lehetőség a tanított anyagok szintentartására (és egyéb munkafeladatokra) az éves minősítő képzés alkalmával kerül sor. Jelenleg évente a központi továbbképzés időtartama 1 x 2 hét. Tapasztalataim szerint ez az idő kiképzői felügyelet nélkül nagyon hosszú idő és sok hiba véletlenszerű gyakorlása ennyi idő alatt nem orvosolható maximálisan. Javasolnám az évi 2 alkalmas továbbképzést heti bontásban.

A továbbképzés alkalmával lehetőség nyílik tapasztalatcserére, új rejtési módok megosztására, nagy mennyiségű anyaggal való dolgozásra, felmerült új igények megalapozására (például élelem megtagadás), gyakorló anyagok pótlására, cseréjére, hibás viselkedés korrekciójára, új helyszíneken való gyakorlásra.²⁹ A felsorolásból is látszik mennyi féle feladat jelentkezik egy továbbképzés alatt, ezért kifejezetten fontos a helyi szinten tartó képzések során ne gyakoroljon a kutyavezető hibás feladatot.

²⁸ (<http3>)

²⁹ (Szilágyi és mtsai 1999)

2.6. Komplex és egymásra épülő szaganyagok tanításának különbsége

Minden olyan anyag, ami a szaglószerven keresztül szagérzetet váltanak ki, szagos anyagoknak nevezzük. Mi az a szag? Mit érez a kutya? Mitől komplex egy szag a szaknyelvezetben? Hány féle szagból áll össze egy jellegzetes illat? Lehet-e, érdemes e leredukálni minimálisra a szagféleséget? Vagy jobb, ha a kutya megtanul általánosítani?

Azt gondolom, hogy a kiképzés célja egyfelől, hogy anyagismeret és általánosítás között megtaláljuk az arany középutat, másfelől, hogy a kutyavezetőt megtanítsuk kutyájának viselkedés változásait olvasni és értelmezni.

A klasszikus elnevezésű komplex szaganyag tanítás egyfelől a „régikor” aktív jelzésű, kábítószer kereső kutyáinak tanításánál volt jellemző. Azonban ez nem a mai értelemben vett kontaminációt (felül jelentette, hanem a tanított kábítószer szaganyagok első fázisban történő komplex, egyidejű tanítását, amelyet a későbbiekben a különböző kábítószer fajtákra bontottak, és megerősítettek. Ennek okát a későbbi gyorsabb tanítással magyarázták.

A mai kiképzéstechnika azonban a szaganyagok egymásra épültségét hivatott alkalmazni. Míg régen kábítószer szaggal impregnált apportfával, csővel alapoztak³⁰, ma már gumilabdával építik a kereső munkát. Régen aktív jelzésű kutyákat képeztek, a mai kor elvárása a passzív jelzésű kutya képzése.

A NAV kutyakiképzési rendszerében jelenleg az első szaganyag, amit a kutya megtanul keresni alapvetően a vágott dohány és a cigaretta szaga. Attól függően, hogy milyen szakirányon tanul a kutya, általában a második szaganyag a bankjegy vagy a kábítószerek (marihuána, hasis, heroin, kokain, amfetamin és pentadron). A tanítás sorrendjére jellemző, hogy vagy az erősebb szagtól a gyengébbik szag felé haladva, vagy fordítva történik. Az elmúlt idők során mind a két sorrendet alkalmazták a gyakorlatban a NAV-nál, azonban jelenleg az erősebb illatú szaganyagtól halad a képzés a gyengébb szaganyag felé. A marihuána és a hasis, mint növényi alapú drogok egymás utáni tanításának oka, hogy a két kábítószer hatóanyaga megegyezik. Egy új szaganyag egy ideális idegrendszerű kutya esetén pár lejutalmazással (8-10) megtanítható. Alapvetően ”egy szag - egy hét” elven lehet stabilizálni az új szagokat. A tanítási szisztéma szerint mindig a legújabban tanított szag mellé tesszük hozzá az új, tanítandó szagot, azonban következetesen hétről hétre a régebben tanult szagokkal is gyakorolni kell.

³⁰ (VPOP-Kovács 1977)

A szaganyagok tanításánál több segítség is adható a kutyának, például kisebb labdadarabok, egy intenzív segéd szag visszatétele megerősítésként stb., de az én véleményem az, hogy a drive-ot (hajtó erőt) kell a maximumra feltornáztatni. Nem is a szaganyag milyensége, erőssége a lényeges, hanem hogy a kutya örömet lelje a kereső munkában. Az örömet meg akkor leli, ha vezetőjével olyan szimbiózisban vannak, hogy ezt a munkát közös játékként élik meg. Lényeges különbség van abban, hogy a kutya szaglási tevékenységét milyen cél hajtja: belső késztetések, önmagáért, vagy pedig a kutyavezető érdekében hajtja végre. Így kimondható, hogy minden kereső munka alapja a kutyavezetőhöz fűzött viszonyon alapszik egyfelől, azonban sok egyéb tényező is közre játszik, amelyek tudományos alapon bizonyítottak.

2.7. A kutyavezető, a kutyakiképző szerepe a képzés során, illetve a kutató és kereső munkában

Mielőtt valakiből kutyavezető jelölt válik a NAV-nál, a jelentkezést és vezetői támogatást követően a környezettanulmány során egy elbeszélgetésre kerül sor, ahol a kiképzők megismerik a jelentkezőt (első benyomás). A leendő kutyavezető számára előnyt jelent a korábbi kutyás és kutatói gyakorlati tapasztalat. Vizsgálásra kerül a kutyához, a tanuláshoz való viszonya, hozzáállása. A kiképzők az alábbi tulajdonságokat keresik, ami ideális egy leendő kutyavezetőnek:

- kiegyensúlyozottság
- határozottság
- problémamegoldó képesség,
- alázatosság,
- színészi képességek (hangtónus változtatása, öröm eljátszása), beleélés képessége,
- ritmusérzék,
- gyengekezűség-keménykezűség
- idegességre való hajlam,
- türelmesség,
- következetesség,
- alkati megfelelőség³¹.

Sok esetben azonban a kutyavezető jelölt a karantén időszak alatti gyakorlatok alkalmával ismerhető meg igazán. A képzéshez való hozzáállása, a határozottság és szakértelem nagyon fontos a közös munka során. Egy határozott kutyavezető mellett a kutya magabiztossá válik, ezzel szemben a kiszámíthatatlan, ideges, türelmetlen viselkedésre a kutya bizalmatlanul reagál. Már pedig a kutya képzéséhez rengeteg türelem és szakmai alázat szükséges. Egy rossz mozdulat, egy hirtelen póráz rántás, a jogtalan fenyítés a korábban tanultakat teljesen tönkre teheti, és hónapok munkája veszhet kárba. Egy tanulmányban³² kiképzési módszerek stresszhatásainak felméréséhez 42 malinois fajtájú rendőrkutya nyálkortizol-koncentrációját és viselkedési reakcióit mérték. A tanulmány megállapította, hogy az elektromos nyakörv megfelelő időzítéssel történő használata kisebb stresszt vált ki a kutyából, mint a kutyavezető által adott tiltó jel. Ebből is látható, hogy a kutya a kutyavezető minden mozdulatára, érzelmi reakciójára reagál, ezen felül elmondható, hogy nemcsak a képzési

³¹ (Szilágyi és mtsai 1999, Kováts 1986)

³² ([http4](#))

segédeszközökre, hanem az oktató képesítése is jelentős befolyással bír. Az eszközök szakszerűtlen használata eltorzítja a kutyák viselkedését.

A közös játéknak nagyon nagy szerepe van. A játék minden esetben egy feszültség oldó, hangulatkifejező, energiát levezető (gőzkiengedés) tevékenység. A kiképző a kutya és kutyavezető közösen végzett játéknak megfigyeléséből nagyon sok a korábban felsorolt szükséges kompetenciák meglétét vagy hiányát megfigyelheti, és ennek megfelelően tudja alakítani a továbbiakban a képzést.

Két fontos alapelv van. Az egyik, hogy a kutyának kell alkalmazkodnia az ember igényeihez. De! Nem szabad elfelejtenünk, hogy a kutya is élőlény, és nem szabad derogálni annak, hogy mi is alkalmazkodjunk a kutyához. Ha erre nem vagyunk képesek, számtalan kellemetlen helyzetbe fogunk belekerülni. Figyelembe kell venni a kutya életritmusát, igényeit. Meg kell érteni a viselkedésének mozgató rugóit.

A másik alapvető elv, hogy a pénzügyőr kutat, (régi szóhasználatban kutatóknak nevezték, azokat a pénzügyőröket, akik a konkrét szisztematikus átvizsgálásokat végeztek a csempészet megakadályozása érdekében) a kutya keres. A kutya nem maga a terv, hanem a terv része. Az alapképzés során sok kutyavezető jelölt abba a hibába esik, hogy a kutyától várja a megoldást, ugyanakkor a másik véglet, aki nem bíz a kutyában és minden áron maga akar keresni, így nem figyeli meg a kutya viselkedés változásait, ne adj isten fals jelzést erőltet bele a kutyába. Az egyensúlyt meg kell találni, és nem csak a tanítás folyamatát, hanem a kereső munkát is egy közös játéknak kell megélni, ahol a kutya és kutyavezető egy nyelven kommunikál és közösen dolgozik.

A kiképzés nagyon szoros emocionális kapcsolatot, jó kommunikációs képességet igényel, kiképzői empátiát, etológiai tudást követel mind a tanítási, mind a szoktatási (gyakoroltatási) szakaszban egyaránt. „A „nem szeretett kutya” életéből a munkateljesítmény törvényszerűen hiányzik.”³³

³³ (Kováts 1986)

2.8. A szolgálati kutya alkalmazását befolyásoló tényezők az eltérő szolgálati helyeken

A kutyavezetőnek minden kutató munkája előtt fel kell készülni az adott feladatra. Meg kell ismernie a kutatás helyszínét, a kutatás tárgyát és az érintett személyi kört. A NAV kereső szolgálati kutyáinak munka helyszínét 6 területre tudom felosztani:

- szemle (házkutatás, biztonsági szemle börtönben),
- határátkelőhely,
- repülőtér,
- közút,
- vasút, hajó,
- terepkutatás.

Noha az alaptanfolyam alatt mindegyik helyszín/szituáció "laborkörülmények között" beállításra és gyakorlásra kerül, a kutyát és kutyavezetőt az éles munka során tapasztaltak fogják a leginkább építeni és rutinossá tenni. Az alapképzés során minden kutyavezetőnek le kell vizsgáznia szisztematikus gépjármű átvizsgálásból is.

Magánházakban, lakásokban végzett szemle során általában a NAV nyomozó hatósága felkérése alapján kerül sor a kutya alkalmazására. Többnyire kábítószer, készpénz, de akár dohánytermék keresése is lehet a cél. A kutya alkalmazását megelőzően tisztázni kell az alábbiakat³⁴:

- a kutya alkalmas-e a feladat végrehajtására?
- a körülmények engedik-e a kutya zavartalan alkalmazását?
- szükség van-e egyáltalán a szolgálati kutyára?
- van-e személyi vagy állati eredetű veszélyeztetés?
- célszerűtlen-e az alkalmazás?

A munka megkezdése előtt a nyomozati eljárás vezetővel - még az alkalmazás előtt - kutyavezetőnek az alábbiakról szükséges tájékozódni:

- helyszíni információkról,
- keresett anyag fajtája és mennyiségéről,
- vannak-e ismert rejtekhelyek, találtak-e már elő anyagot,
- nagy helyszín esetén érdemes körzetekre bontani, veszélyes helyszíneket ki kell zárni,

³⁴ (Szilágyi és mtsai 1999)

- zárt terek szellőztetési lehetőségről, zavaró tényezőkről.

A kutyavezetőnek folyamatosan monitoroznia kell a kutya viselkedését, és különös figyelmet kell fordítania a kutya kifáradására utaló jelekre, nehogy motivációját veszítse az állat. Ennek érdekében saját gyakorló szaganyagot szükséges kirejteni. Ez a motiváló technika alapvetően minden munkára érvényes. A kutyának sikerélménnyel kell, hogy záruljon az alkalmazás. Nagyszámú sikertelen keresés esetén a munkakedv csökkenése figyelhető meg.

Határátkelőhelyen gépjármű, busz, kamion és poggyász átvizsgálása jellemző. Minden határátkelőhely rendelkezik kötelezően elvégzendő ellenőrzési itinerrel. Az egyvonalas ellenőrzés során a rendőri beléptetést követően kezdi meg a pénzügyőr az ellenőrzést. A kutyavezetőnek nem csak a kutyája viselkedését kell itt figyelni, hanem az álló, várakozó soron sétálva a belépésre várók pótcselekvéseit is, ami gyanúra adhat okot. Sok esetben már a gépjármű honossága, az utazó közönség, az úti cél, szállított anyag is emeli a kockázati tényezőt, rizikó faktort.

A másodlagos vizsgálat során (amikor a sorból kiemelnek külön vizsgálatra egy gyanús járművet), a kutató csoport együtt dolgozik a kutyavezetővel. Alapvetően ebben a megvilágításban a kutya is egy eszköz, ugyan úgy, mint egy kutató tükör, lámpa stb.

A járművek átvizsgálása során a kutyavezetőnek figyelni kell:

- ne egyedül végezze a kutatást,
- szisztematikus járműátvizsgáláson tanultak eredményes alkalmazására (meghatározott sorrend, minden részletre kiterjedő, alapos, az átalakításokat kereső),
- ne veszélyeztesse a kutyát semmilyen anyag, tárgy stb.,
- pórázon való keresés a járműforgalom veszélye miatt (póráz ne akadályozza a kutyát),
- belső kereső munka előtt a járművet ki kell pakoltatni az ellenőrzött személlyel,
- a poggyász vizsgálata a tulajdonos jelenlétében történjen,
- minél nagyobb a jármű fizikálisan, annál több rejtési lehetőség lakozik benne és annál nehezebb az átvizsgálása kutyával is.

A repülőtereken leginkább csomag és poggyász átvizsgálás történik a cargo, utas és postaforgalom ellenőrzése során. Magyarországon a hatalmas személy és áru forgalom miatt a legnagyobb nehézséget a szűkös idő jelenti. Véleményem szerint a jelenlegi 5 db szolgálati kutya nagyon kevésnek mondható, amikor naponta 5-8000 csomagot kellene átvizsgálni raktáranként a csomagelosztókban 2-3 óra alatt, több ezer induló és érkező járat személyi poggyászainak

megtekintésére percek vannak a futószalagon és a postaforgalomban megszámlálhatatlan mennyiségű levél, csomag sorakozik.

A kutyavezetőnek különös figyelmet kell fordítania az alábbiakra:

- kis idő alatt rengeteg inger éri a kutyát,
- időhiány miatt van, hogy másodpercek jutnak a poggyászok, csomagok ellenőrzésére,
- kifáradás veszélye,
- utazó személyek kutyára való reakciója (simogatás, félelem),
- futószalag vastagsága (ideális-e a felugratásra),
- postacsomagok csomagoló papírja a kutya aktív jelzése esetén könnyen sérülhet, amely akár életveszélyes is lehet a kiszabadult, csempészett anyagok miatt,
- 25 raktár, több ezer négyzetméternyi terület,
- targonca forgalom, erős zajok,
- szögek, drótok sérülés veszélyt okoznak,
- a raktár helyszíneken sok esetben a takarítás elég hiányos.

A közúton történő szolgálati kutyával végzett ellenőrzés parkolóba történő kitereléssel vagy kikíséréssel valósul meg, kockázatelemzés alapján. Amennyiben, ha indokolt, részletesebb vizsgálat alá kell vetni a járművet és ennek elvégzésére a parkoló nem ideális, akkor a legközelebbi olyan hivatali helyiségbe kell kísérni az ellenőrzöttet, ahol a vizsgálat szakszerűen elvégezhető.

A kutyavezetőnek különös figyelmet kell fordítania az alábbiakra:

- ne egyedül végezze az ellenőrzést,
- taktikai háromszög megtartása,
- erőfölény felmérése,
- biztonságos alkalmazhatóság vizsgálata,
- csak olyan intézkedésbe szabad belekezdeni, amit be is lehet fejezni.

Az ukrán zöldhatáron végzett terület kutatására 1 db területkutató kutyával rendelkezik a NAV. Megtekintve az ukrán-magyar határszakasz hosszát (megközelítőleg 140 km), meg kell állapítani, hogy nagyon kevés az egy kutya. A többi helyszínhez képest abban különbözik ez a keresési alkalmazás, hogy itt a kutya mindig szabadon keres, és jóval nagyobb távolságra a kutyavezetőtől, mint bárhol máshol. Jelzése aktív (ugatás), hiszen sokszor a kutyavezető nem is látja a szolgálati kutyát. Különösen nagy kézbentarthatóságot és fegyelmet igényel, hogy a kutya a feladatra koncentrálva, ne váltson át a felugró vadakra. A kutya helyzetmeghatározásához nyomkövető

nyakörv van rendszerbe állítva. A kutyának hatalmas kondícióval kell rendelkezni, hogy ezt a feladatot folyamatosan végre tudja hajtani, azonban a kutyavezetőtől is intenzív figyelmet, jó szervezőképességet, logikus gondolkodást, szagterjedési elméleti és gyakorlati tapasztalatot, helyismeretet, jó fizikai állóképességet követel meg. Jellemzően drónnal bereptetett vagy földbe elásott csempészett árukat kell felderíteni. A jelenlegi orosz-ukrán konfliktus miatt az a tapasztalat, hogy az illegális dohány és cigaretta csempész tevékenység mértéke visszaesett.

Vasút és hajó átvizsgálása esetében is a nagy a nehézséget a nagy tér, zajok, fémes tereptárgyak és a kevés idő okozza. Nagyon fontos szerepet tölt be a kutyavezető kutatói tapasztalat, amelynek segítségével célirányosan tudja ellenőrizni a rejtési lehetőségeket.

3. Vizsgálat és módszere

A vizsgálatban részt vett repülőtéren, 3. országos határátkelőhelyen, belterületen aktívan dolgozó kutyavezető egyaránt. Ennek az információnak a feladatszabás végett van jelentősége, mivel a szisztematikus gépjármű átvizsgálásban leginkább a határátkelőhelyen dolgozó munkatársaknak van tapasztalatuk, azonban minden kutyának az alapkiképzése során ez vizsgafeladat. A konkrét kísérlet az alábbi paraméterekkel került végrehajtásra:

Vizsgálat körülményei: a vizsgálat az éppen aktuálisan benntartózkodó továbbképzésen részt vett kutyavezetők bevonásával történt. A vizsgálat 3 délután került levezetésre. A vizsgálatban részt vevő állatok mindegyike délelőtt egyéb kereső munkát végeztek. Időjárási viszonyok hasonlóan alakultak mindegyik délután, hőmérséklet 16-19 fok volt, napsütéses, enyhén szeles viszonyok voltak jellemzőek. A feladatszabás mind a két nap 20 g vágott dohány előtalálása 1 személygépjármű átvizsgálása során szolgálati kutya alkalmazása nélkül, majd 1 személygépjármű átvizsgálása kutyával. Maximális időlimit 5 perc volt mind a két vizsgálat során. Első és harmadik nap a gépjárművek bal hátsó kerék dísztárcájába, a második nap a hátsó lökhárító bal oldalába történt a rejtés. Minden kutyavezető először önmaga, kutató eszközök segítségével (lámpa, kutató tükör, endoszkóp, csavarhúzó, kárpitpatent leszedő) kutatta át a gépjárművet, majd egy másik gépjárművön a szolgálati kutyával végezte el keresési feladatot. Pszichikai nyomásgyakorlás végett az utasítás szövege az alábbi volt: „adott a személygépjármű, az átvizsgálásra 5 perc időkorlát van, a kutatáshoz eszközök használata engedélyezett, belső-külső rejtés lehetséges!” A belső szó kifejezetten hangsúlyosabban hangzott el, illetve a gépjármű nyitott ajtóval várta a kutyavezetőt.

Eredmény:

Kutya fajtája	szolgálati helyszín típusa	Idő/ kutyavezető kutatása	Idő/ szolgálati kutya alkalmazásával
Németjuhász-malinois mix	repülőtér	nincs találat	56,5 mp
Malinois	határátkelőhely	nincs találat	nincs találat
Hollandjuhász	belterület	nincs találat	2 perc 26 mp
Foxterrier	hajó	nincs találat	nincs találat
Malinois	határátkelőhely	nincs találat	15 mp
Malinois	határátkelőhely	nincs találat	1 perc 1 mp

Németjuhász	belterület	1 perc 32 mp	52 mp
Keverék	területkutató	nincs találat	42 mp
Malinois- hollandjuhász mix	belterület	nincs találat	28 mp
Németjuhász mix	belterület	nincs találat	12 mp
Holland juhász	repülőtér	nincs találat	9 mp
Németjuhász	határátkelőhely	nincs találat	33 mp
Németjuhász	határátkelőhely	nincs találat	22 mp
Németjuhász	határátkelőhely	nincs találat	2 perc 12 mp
Malinois	határátkelőhely	nincs találat	22 mp
Németjuhász	határátkelőhely	nincs találat	59 mp
Átlag			49 mp

4. Eredmények és értékelésük

A vizsgálat további kutyavezetőkkel is elvégezhető, azonban elég látványos a kutya alkalmazásának hatékonysága. Nem csak találati arányában bizonyul hasznosnak a kutya, hanem a találat idejében is (átlagosan 49 másodperc). Amikor a határátkelőhelyen a folyamatos áteresztés a cél, és a kutyavezetőnek 3 perce van egy jármű átvizsgálására, vagy amikor a repülőtéren 2-3 óra alatt 5-8000 csomag átvizsgálása a feladat, vitathatatlanul a szolgálati kutya kifinomult műszere adhatja a legnagyobb segítséget. Ugyanakkor nem elhanyagolható a rutinos kutató munkája sem, akinek a több éves tapasztalatával a rendellenességek hamar szemet szúrhatnak. A kutyavezető, aki egyben kutató és a szolgálati kutya, együtt alkotja azt a párost, akik egymást segítve hatékonyan léphetnek fel az illegális tevékenységek ellen.

A vizsgálat végén szóbeli kiértékelés során a kutyavezetők elmondták, hogy többségük frusztrált volt a feladattól, főleg az időkorlát végett, illetve csalódásként élték meg a találat hiányát. A kutyavezetőknek ezzel a csalódottsággal kellett a kutyával a munkát megkezdeni. Külső szemlélőként ez a negatívum egyes kutyákra oly annyira átment, hogy a kereső munkába való bekapcsolás is nehézségbe ütközött, azonban a kutyák többsége a keresés szeretete végett a kutyavezetőt ki tudta mozdítani ebből a kellemetlen helyzetből, és pozitív, valós találati jelzést adtak.

Bebizonyosodott, hogy a kutya alkalmazása szükséges, hasznos és hogy a kutya és ember bonyolult, kölcsönös függőségben él egymással, mely kihatással van a közös munkára! A kutya alkalmazásával a kutató munka gyorsítható, az eredményesség fokozható³⁵.

Hasonló felindulásból, 2014-ben a lengyel rendőrség is hasonló vizsgálatot³⁶ végzett, csak sokkal nagyobb egyedszámmal. A vizsgálat tudományos alapon bizonyította a kábítószer kereső kutyák fontosságát. Az elrejtett kábítószermintákat átlagosan 64 másodperces keresési idő után jelezték a kutyák 87,7% pontossággal. További megállapítás volt a kísérletben, hogy a németjuhászok jobbak voltak más fajtáknál a helyes jelzések adásában, míg a terrierek viszonylag gyenge észlelési teljesítményt nyújtottak.

Míg egy másik vizsgálat³⁷, ahol keresőkutyák és embercsoportok közötti keresési hatékonyságát mérték fel koala felderítési feladat meghatározásakor, megállapításra került, hogy a keresőkutyák

³⁵ (Szilágyi és mtsai 1999)

³⁶ ([http5](#))

³⁷ ([http6](#))

alkalmazása csökkenti a hamis eredményeket és a felmérési időt, ezáltal jelentősen javítva az adatgyűjtés minőségét és mennyiségét.

5. Következtetés és javaslat

A NAV statisztikája alapján 2019 évben 2292 db, 2020 évben 1409 db, 2021 évben 1421 db, 2022. évben 1329 db, 2023 évben 1517 db felderített eset volt a szolgálati kutya alkalmazásával. Az esetszám visszaesése a Covid időszakkal indokolható, azonban látható, hogy számos felderítés köszönhető hűséges társainknak.

Elgondolkodtató a jövőre és a háborús helyzetekre valló tekintettel a fegyver és lőszer kereső szolgálati kutya képzés bevezetésének gondolata. Más országok már ennek metodikáját elkezdtek kidolgozni (Csehország, Szlovákia, Ausztria), lehet, hogy hamarosan hazánkban is aktualitással bír majd.

A NAV Kutyás Szabályzóban a szuka kutyára előírt ivartalanítási kötelezettség újra gondolását javaslom - kizárólag egészségügyi megelőzés céljából alkalmaznám - egy 2020-ban végzett kísérlet³⁸ alapján, ahol 120 németjuhász kutyát vizsgáltak a tekintetben, hogy az ivar, hogyan befolyásolja a szaglási képességeket (kábitószer kereső képességet), melyben az alábbi következtetésre jutottak:

- kan németjuhászok szignifikánsan jobban képezhetőbbek, mint a szukák,
- az ivaros kan és szuka németjuhászok szignifikánsan jobban képezhetőek, mint az ivartalanítottak,
- jutalom alapú módszerrel szignifikánsan jobban képezhetőbbeknek bizonyultak a kutyák, mint a büntetés alapún,
- problémás viselkedés szignifikáns növekedését mutatták a büntetés alapú kiképzési technikákkal rendelkező kutyák esetében,
- szukákat könnyebb volt irányítani, ami kis méretüknek és kevésbé agresszív viselkedésüknek volt köszönhető,
- a kanok szívósabbak, a szukák együttműködőbbek,
- kutyák ivartalanítás után szorongóbb viselkedést mutattak.

Kutyavezető kollégáimnak javaslom a tudományos szemlélet váltást, amelynek eredménye a kiegyensúlyozott, konfliktusmentes, harmonikus kutyavezető-kutya kapcsolat lesz.

³⁸ (http7)

A jogszabályi hátterek ismeretében javaslom a NAV Kutyás Szabályzat módosítását, mivel a preambulum részben hiányosnak találom a jogszabályi hivatkozásokat, tekintettel arra, hogy a paragrafusok közül csupán a kényszerítő eszközként alkalmazott, vagyis járőrkutya/speciális elfogó kutyára vonatkozó hivatkozás jelenik meg, a kereső/bűnügyi szolgálati kutyára vonatkozó hivatkozás hiányzik. Továbbá fontos megemlíteni, hogy a NAV Kutyás Szabályzat nem ismeri a bűnügyi szolgálati kutya fogalmát, illetve egyes fogalmak szakmailag javításra, módosításra szorulnak a helyes kinológiai nyelvezet érdekében. Helytelennek tartom a duál és triál képzettség megnevezését is egyben, mivel a kutya nem többféle munkafolyamatot ismer (1 fázis, 2 kétfázis), hanem csupán 2 vagy több szag jelzését tanulta meg. Célszerűbb volna az egy szagos, két szagos, három szagos kutya elnevezés.

További javaslataim, hogy a(z):

- Rejtési naplóban havonta a kutya súlyának állatorvosi mérlegen mért rögzítése megtörténjen, figyelemmel a sok elhízott kutyára, az egészségük megóvása érdekében,
- Szolgálati kutyák beszerzése tekintetében javaslom a NAV belső szabályzó módosítását, miszerint aktív kutyavezető pótlásként második szolgálati kutya felvétele tekintetében részt vehessenek a vásáron, és a Rendőrséghez és a Büntetés-végrehajtásnál alkalmazott bértartásos szerződés alkalmazásával saját nevelésű kutyát felvonultathasson. Javaslatom indoklása: a saját nevelésű eb tekintetében rengeteg viselkedés a kiképzési célnak megfelelően alakítható még a korai szakaszokban, a szocializáció ütemezve, időszzerűen végezhető, a kutya nem kerül ki negatív hatásnak, az élete és az őt érő hatások nyomon követhetőek, és a kereső kedv korai szakaszban történő felébresztése a kiképzés szempontjából nagyon fontos,
- Beszerezhető kutya életkorát 10 hónapostól 24 hónapos korig való meghatározása a 36 hónap helyett. Indoklásom: a tapasztalat az, hogy a nagyon idős kutyák már megélták a NAV-on kívüli összes rendvédelmi szervet itthon/külföldön, és rengeteg később jelentkező negatív viselkedést "tesznek" a kutyába,
- Éves továbbképző tanfolyamot, ami évente 2 hét, évente 2 alkalommal megtartani, mivel felügyelet nélküli tréningezés során rengeteg olyan megerősítést kaphat a kutya, amit utána a kiképzőnek nagyon nehéz megváltoztatni,
- Havi egy alkalommal összevonásos képzést tartani a területileg egybe tartozó kutyavezetőknek, így a kutyák folyamatos kontrol alatt lennének,
- Kutyavezető ne csak a szervezeti egysége vezetője felé legyen köteles jelenteni a szolgálati kutya alkalmazhatóságának akadályait, teljesítő képességének, minőségének változásait

mondat kiegészítése az alábbival: nem csak a szervezeti egység vezetőjének, hanem a Kutyavezető-képző Központnak is, mivel egy esetleges viselkedési problémát mielőbb korrigálni szükséges,

- Más országok mintájára a leselejtezett kutyák további NAV általi gondozását/ellátását, tekintettel arra, hogy mennyi évet leszolgálnak,
- Tanulmányi és Vizsgaszabályzat aktualizálását.

6. Összefoglaló

Összefoglalóan elmondható, hogy a mai felgyorsult, és határok nélküli világban, ahol az árucikkek a megnövekedett kereskedelmi, háborús és fogyasztói igények végett tömegesen változtatnak helyzetet, ahol milliónyi személy és csomagforgalom bonyolódik le nap mint nap - legyen az levegőben, közúton, vasúton - idő hiányában képtelenség volna az illegális tevékenységet féken tartani csupán humán erőforrásból. Nincs érzékenyebb és gyorsabb szimatoló műszerünk, mint a kutya orra. Hiba volna nem alkalmazni ezt a csodálatos képességét a kutyának! De nem szabad sosem elfelejteni, hogy egy élőlényről beszélünk!

A jelenlegi NAV kutyavezetői szervezeti struktúra és rendszer, illetve feladatmeghatározás nem feltétlenül ideális minden kutyavezető számára. Szakdolgozatom megkezdésekor vezetői javaslattal kívántam élni szervezeti struktúra változás tekintetében, azonban a kutyás állomány központosítása megindult, és reményeim szerint teljeskörűen hamarosan végbe is megy.

A régmúlt felkutatása megindult, azonban a közelmúlt pontosítása további szorgos munkát követel.

A szolgálati kutya létjogosultságát alátámasztó vizsgálat elvégzése kétségtelenül alátámasztotta azt, hogy a kutyával végzett kutató munka mennyivel hatékonyabb, mint a csupán emberi érzékelésre hagyatkozott munkavégzés.

Javaslataim közül kiemelném a kiképzési szemléletmódváltást, a hovatartozás igényességének felébresztését és a tudományos alapú gondolkodásra való átállást.

7. Köszönetnyilvánítás

Szakedolgozatom történeti témakörében jelentős köszönetet kell, hogy mondjak Nagy Krisztiánnak és Lukács Györgynek, akik eddigi kutató munkájukkal és saját maguk által megtapasztalt élmények megosztásával elevenítették fel a régmúltat, amelyet papírra vetek. Történeteik által jómagam is újra átélhettem a Vám- és Pénzügyőrség szolgálati kutyáinak mindennapjait. Számos szakedolgozatot áttekintem és megállapítottam, hogy sok esetben a szolgálati kutya alkalmazása a rendőrség szellemisége alatt fut, noha a kábítószer kereső szolgálati kutyával végzett munka a Vám- és Pénzügyőrség égisze alatt kezdődött meg (vitathatatlanul az akkori Rendőrséggel szoros együttműködésben).

A régmúlt kor újságcikkei, oklevelei, bizonyítványai, elismerései nem képzik a szakedolgozatom mellékletét, azokat a NAV Kutyavezető-képző Központ oktató terme falát fogják ékesíteni a méltó tisztelet megadásával.

További köszönetet szeretnék mondani kutyakiképző társaimnak és azoknak a kutyavezetőknek, akik szinte a Kutyavezető-képző Központ megalakulása óta kutyavezetők, és értékes emlékekkel, tapasztalataikkal, szakmai hozzáértésükkel hozzájárultak szakedolgozatom elkészítéséhez, továbbá biztosítottak a közel múlt emlékeinek részletes felelevenítéséről.

Végül szintén köszönetet szeretnék mondani Josef Klímának, aki a szlovák vámigazgatás kutyakiképzője, egyben a magyar vámigazgatás kutyakiképzési jelenlegi metodikájának megalapozója. Egyedülálló kinológiai és kutya kiképzési tapasztalata által sikerült betekintést nyerni a tudományos alapú, modern kutyakiképzésbe.

8. Irodalomjegyzék

Nyomtatott anyagok:

1. Arnold Mihály (2002) Ma már holnap van, VIVA Média Holding kiadó, Budapest.
2. Babiczky A., Horváth B., Kertész S. (2021) Vizslatanító II. Babiczky Attila, Kertész Sándor az NKA támogatásával
3. Biro A., Györi J., de Pott Gy., A kutya nevelése, és Kiképzése, ,1987, Budapest, Mezőgazdasági Kiadó
4. Békés Megyei Hírlap, (2003) Kisebb adagok, újabb útvonalak, pp. 10.
5. Délmagyarország, (1995) A csempészek Nagylakot is kedvelik
6. Halász K. (1972) Axel és Bütyök, Határőr MAgazin pp
7. Határőr Magazin (1990) Sorompók a balkán útvonalon, pp 14.
8. Jusst (1977) Szolgálat: Vámőrség, Axel, a milliomos, És még három társa, kapar ha talál Esti hírlap pp 72
9. Kisalföld (1996) A kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények, pp 11-12.
10. Kováts Zs. (1977) A szolgálati kutyák alkalmassági és teljesítménybírálata, BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség
11. Kováts Zs., (1986) Kutyaiskola, Gondolat Kiadó, Budapest
12. Kurir (1992) Kábítószer-kapcsolat, pp. 3.
13. Kurir (1998) Mákony a fogaskerékben,
14. Magyar Nemzet (1999) A nyomkereső nem ugat hiába-Kutyavezető-képző központ nyílt a vám- és pénzügyőrségnél
15. Magyar Nemzet (2001) Cigaretta: nagy dohány, Nyugatról jön, keleten megpihen, nyugatra tér vissza az áru, pp. 17.
16. Magyar Rendőr (1984) Sikeres tanfolyam, pp. 6
17. Martinkó K. (1979) Alex és Bütyök Ferihegyről, Szabad Föld pp 24
18. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Bevetési Igazgatósága Tanulmányi és Vizsgarendje a Szolgálati kutyák és kutyavezetők képzésére, továbbképzésére, valamint a szolgálati kutya minősítésére (2022)
19. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Reptéri Jubileumi kiadvány (2022) 70 évi Repülőtéri Vámsholgálat
20. Sebes E. (1977) Mesterek és Tanítványok, Három okos foxi és Axel, a kapitány Ország Világ pp. 8.

21. Szilágyi Z., Matlag F., Kovács G., Koskovics I., Sós I., Zupka S., Kertész P., Veress T., (1999) A kábítószerkereső kutya, Dunakeszi
22. VPOP-Kováts Zs. (1977) A vámszolgalati kutyák kiképzése kábítószeres és robbanóanyagok felkutatásár

Internetes forrás:

23. http1: Suba László Hagyományok és innováció – 150 éve alakult meg a magyar királyi pénzügyőrség, <https://www.uni-nke.hu/hirek/2017/12/27/hagyomanyok-es-innovacio-150-eve-alakult-meg-a-magyar-kiralyi-penzugyorseg> (letöltés ideje: 2023.10.25.)
24. http2: Yuki Matsumoto, Akitsugu Konno, Genki Ishihara & Miho Inoue-Murayama (2023) Genetic dissection of behavioral traits related to successful training of drug detection dogs 7326, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/37147374/> (letöltés ideje: 2024.04.17)
25. http3: Fay Porritt a, Martin Shapiro Paul Waggoner Edward Mitchell, Terry Thomson Steve Nicklin, Alex Kacelnik, 2015, Performance decline by search dogs in repetitive tasks, and mitigation strategies <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159115000611> (letöltés ideje: 2024.04.17.)
26. http4: Comparison of learning effects and stress between 3 different training methods (Electronic training collar, pinch collar and quitting signal) in Belgian Malinois Police Dogs | Request PDF (researchgate.net)
27. http5: Tadeusz Jezierski 1, Ewa Adamkiewicz 2, Marta Walczak 2, Magdalena Sobczyńska 2, Aleksandra Górecka-Bruzda 2, John Ensminger 3, Eugene Papet (2014) Efficacy of drug detection by fully-trained police dogs varies by breed, training level, type of drug and search environment 24631776
28. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24631776/> (letöltés ideje: 2024.04.17.)
29. http6: Romane H. Cristescu, Emily Foley, Anna Markula, Gary Jackson, Darryl Jones, Céline Frère, 2015, Accuracy and efficiency of detection dogs: a powerful new tool for koala conservation and management 8349 (2015) <https://www.nature.com/articles/srep08349> (letöltés ideje: 2024.04.17.)
30. http7: Abdel Fattah, A.F. and Abdel-Hamid, S.E., 2020. Influence of gender, neuter status, and training method on police dog narcotics olfaction performance, behavior and welfare. Journal of Advanced Veterinary and Animal Research <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33409309/> (letöltés ideje:2024.04.17.)

9. Nyilatkozatok

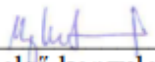
NYILATKOZAT

Takách-Beke Anna (neptun kód: Q5DRDO) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Budapest, 2024. 04. 18.

belső konzulens

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Takách-Beke Anna
A Hallgató Neptun kódja: Q5DRDO
A dolgozat címe: A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL
SZOLGÁLATI KUTYÁINAK MÚLTJA, JELENJE,
JÖVŐJE A SZAGOK VILÁGÁBAN
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Állattenyésztési Tudományok Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Állattenyésztés-technológiai és Állatjóléti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott **szakdolgozat** egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2024. április 18.

Hallgató aláírása